

ДАВРО-БОСАНСКИ

ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издази двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 19. и 20.

Сарајево, мјесеца Октобра 1889.

Год. III.

Предуслови за избор службе свештеничког звања.

(Наставак.)

За доказ да апостоли нијесу од себе ушли у апостолску службу, већ да их је на исту позвао сам Богочовјек Христос, довољне су нам ријечи самог Христа Спаситеља, које је управио на апостоле по тајној вечери, кад им је казао: „Ви мене не изабрасте, него ја вас изабрах“ (Јов. XV., 16). Ове пак ријечи није Исус Христос ограничио на саме апостоле већ се оне односе и простиру и на будуће прејемнике њихове; а ти апостолски прејемници, по излагању апостола Павла, који каже, да је Он дао једне апостоле, а једне пророке, а једне јеванђелистe, а једне пастире и учитеље, да се свети приправе за дјело службе, на созидање тијела Христовог (Ефес. IV., 11. и 12) — не могу никоји други даном данашњим да буду, осим једино свештеници, односно пастире и учитељи цркве, које сам Бог бира и зове на службу Своју из средине људи, као што је некада бирао и позвао и саме апостоле.

Кад се дакле ни један од апостола није усудио сам од себе ући, нити је ушао у апостолство прије него га је позвао и изабрао на ту службу Исус Христос; то се онда још мање смије ико усудити, да ступи у службу свештеничког звања, ако није на то звање претходно позван са више од самога Бога. Ко би пак што противно томе радио и ради, значило би и значи толико, колико насилно хтјети се противити Богу и Његовијем светијем уредбама.

Установа о потреби божијег позива у служби свештеничког звања оснива се још на том што је Бог тако и на небу расположио, гдје је царствујућа црква. — Блажени духови, који су на небу, само онда врше дужности анђела, кад их Бог позове. Ушљед тога пазе анђели на сваки знак божијег величанства, и готови су, да изврше ријеч божију, слушајући и глас ријечи Његове, (Псал. СIII., 20.) не отимајући се о ма коју и какву службу,

на коју не би прије од Бога позвани били. — Бог је дакле, који у небеској Својој цркви бира, позива и наређује Својим духовнијем силама, да буду анђели, пак је исто тако и у земаљској Својој војујућој цркви Бог, који опредјељује и позива, које Он хоће од вјернијех Својих, да буду свештеници, те је и с тога нужно да сваки чека на божији позив прије, него се одважи и усуди ступити или примити на себе службу свештеничког звања.

Осим наведенијех доказа, имамо их још и са другијех страна, да је Бог свагда и у сва времена бирао и позивао на службу свештеничког звања.

У најдавнаја времена од боље познатијех позвао је Бог: Ноја, Аврама, Исака, Јакова, Мојсеја, Исуса Навина и друге, да у народу и међу људима обављају неке дужности, које, према ондашњем времену, потребама и околностима, одговараху у неколико дужностима потоње свештеничке службе.

У преданоме закону бијаше усвојено и прописано да прворођени буду свештеници, почем су ови имали благослов од оца, бољи дио наслједства, власт и господство над браћом својом, но, тај је избор ипак од Бога зависио у толико, што је сам Бог по сили свемогућства и вјечној премудрости Својој, свагда бирао да буду прворођени они, за које је знао и увиђао, да ће у будуће као свештеници знати и моћи одговарати и самијем дужностима ондашње службе свештеничког звања.

У писаноме пак закону Бог је измеђ свијех другијех народа изабрао Израјлићане као најмилији Свој народ, пак је из овога народа одабрао кољено Левијево, да управља у службама ковчега завјета. За тијем је, по произволној светој Својој

вољи позвао из средине истог кољена Аарона и његове синове, да Му у својству свештеника приносе жртве. И ту је дакле Бог, који позива и посвећује оне, који ће Му бити свештеници.

На исти је начин у том погледу Бог поступао, радио и расположио да буде и у новоме завјету, а најбољи нам је свједок у томе св. ап. Павао, који — говорећи о свештенству новозавјетноме — сасвијем јасно излаже и представља, да нема нико ступати у службу свештеничког звања по својој вољи, ако није на ту службу претходно позван од Бога као и Аарон. А ради примјера у том изводи нам самог Исуса Христа, који се није у Своме човјечанству од Себе подигао на чест и достојанство свештеника, док Га није сам Бог Отац посветио на ту чест и достојанство, позвавши Га, да принесе Себе у тајни Евхаристији под видом хљеба и вина по чину Мелхиседекову (Јев. VII., 17.), а за тијем на крсту у прилог и жртву Богу на слатки мирис (Ефес. V., 2).

Исто су тако у збор апостолски ушли само они, које је Исус Христос благоизволно претходно изабрати, и сходно вољи Свог небесног Оца на службу позвати, пошто Исус Христос ништа не уради Сам од Себе, него како Га научи Отац (Јов. VIII., 28).

Кад се Исус Христос узнио на небо, апостоли су хтјели да Јудино мјесто замијене и попуне другијем апостолом, али се нијесу усудили од себе га изабрати, него су сви заједно молили Бога, да им Он, који познаје срца свијех, покаже онога кога је изабрао (Дјел. I., 24).

Кад је апостол Павао чуо, да му неки — било из злобе, било у намјери да га омаловаже — стадоше приговарати, као да је он у апостолство ушао по својој

произволној вољи, и да нија на то од Бога позван био, нашао је за сходно и умјесно, ради чести самог узвишеног звања и достојанства свог, побити оно неосновано приговарање, те је више пута јавно приповиједао, доказујући свима и свакоме, да је он био изабран и у апостолску службу позван од самога Бога. — шта више, да је примио апостолско звање и службу у намјери, да покорношћу врши вољу божију (Гал. I., 1—15). Што се пак својијех заслуга тиче, св. ап. Пава признаје да их нема и очитује себе недостојнијем толике чести, али да уклони лажно мишљење, које овладало бијаше, и које би о њему и у будуће имали, да је од себе ушао у апостолство, он очитује црквама, да и ако је вајмањи између апостола, ради тога што је велики грјешник био, ипак да није тако мален у своме звању, на које га је Бог по Својој милости позвао као и апостола Петра.

Из свијех оввијех јаснијех доказа може се сваки у пуној мјери увјерити, да је истакнути предуслов о потреби божијег позива на службу свештеничког звања строго оправдан и основан. Но, како ће и на који начин дотични данас познати, и увјерити се о томе, да је у службу свештеничког звања доиста од Бога позван? . . . У древности непосредно божије откривење било је знаком тога; а то непосредно откривење било је и неопходно према приликама једног и другог доба, на прим.: при оснивању цркве, при уређењу њезином, у вријеме гонења и опаснијех јереси. Али, при обичноме току црквенога живота, није већ потреба непосредног божијег откривења, по коме ће дотични знати, да је

Богом позван на службу цркве; него за то ваљају други знаци, који дају посредну свједоцбу о божијем позиву. У погледу пак овога разноврсна су богословска мишљења и наводи: ипак, као знак божијег позива у службу свештеничкога звања, можемо сматрати непорочно владање с једне стране, а с друге унутрашње расположење, и љубав према том светом звању.

Ушљед тога не ћемо погријешити, ако кажемо, да није од Бога позван на службу свештеничког звања, онај, који је још од ране младости своје одан свакојакијем страстима и гријесима; а још мање онај, који се усуђује ступити у службу свештеничког звања у намјери, да себе само ухљеби, и обезбиједи своју будућност, као што многи на жалост чине, већ да је позван само онај, који се још од ране младости своје одао Богу душом и срцем, пак увијек живи, и живио је према божијем духу, а не по своме природноме нагону, који се у свему противи том божијем духу; који има све неопходне пастиру цркве способности и физичке и духовне, а слободан је од свију запрјека, које сметају ступити у свештеничко звање према односим прописима цркве. (Апост. правила 17., 18., 19., 22., 61., 78., 79.; I. васељенског сабор пр. 1., 2.; Неокес. сабора пр. 8.; Лаодик, пр. 3.; Васил. вел. пр. 12., 89.; Теоф. пр. 3., 5., 6.; Григор Никс. пр. 6.); који је проникнут чистом љубављу к Христу и Његовој цркви (Јован XXI., 15—17.), и готов је и живот свој положити за светињу цркве и спасење ближњих; и најпослије који је срцем одан свештеничкој служби, и појима узвишеност и важност те службе.

(Наставиће се.)

Свештеник-православним родитељима.

„Неваљала дјеца срамота су својх родтеља“.

(Свршетак.)

Овдје ћу баш напоменути нешто о моди — о тој назови љепоти!

Промјена нам је мила! „промјена нас уве-сељава, али нам ипак слабо користи“. Она не смеје никад и никако шкодити здрављу; по на то се почело слабо пазити. Тјело се утеже, маже, ноге се искривљују, а на глави не фале навиљци од коњске длаке. Бива почели смо се се цивилизират, али се треба чувати сиротиње и безобразлука, јер ово понајвише долази са том дерном цивилизациом, у коју смо већ и ми по већим варошима загазили. Дјеца што виде то и чине, те и она добију вољу да се помоди носи, па често и мама каже: „та срамота је не увест у друштво нашу Анку. Видиш како је Мара Н. све занијела на балу“. Овако су се данас почели родитељи разговарати. Данас се почело више трошити на „танцшул“ — како ли се овај ђаво зове — и блага и здравља но за књиге; а што која љепотица ту и своју стид, свој српски понос па и образ изгуби, нико ни да помисли. Та ко ће помислити, кад родитељи неће. Овако радећи имаћемо доста и одрасле неваљале дјеце, која ће нас не само срамотит, но и упропастит. — Шта их има, који су се затрпали у моду, само да сакрију своју душевну голотињу, а од оваких не надајмо се ничему добром; како од њих, тако и од њихове дјеце. Шта је данас кржљаве, грбаве, па и не поштене омладине у мјестима гдје мода царује у правој својој сили!? Доктори нас увјеравају, да многе љепотице нађу смрт ушљед моде. Ко не иде по моди, тај је необразован, а та баш мода највећи је непријатељ поштења, знана и вриједна — образована човјека и жене. Колико несреће донесе кући мода, могу нас увјерити они несрећни родитељи који су кроз једну годину петере, шестере хаљине купили т. ј. на рачун узели, не говорећи што ће им ћерке баш кроз те хаљине које не сакривају тјело њихово, изгубити много од свога дјевојачког стида — од поноса. Србину је доста јада и без овог јада, али ово је несрећа која хоће да разруши домове наше, да разруши понос српске неве и српске деве. Не заборавимо Срби браћо и Српкиње сестре наше „стајаће рухо“, које није по моди, али је доказ да смо људи од образа, од рада и од напретка! Напредујмо умно

и имаовно, па ће нам свако рећи да смо образовани, доћим ако се увалимо у моду свако ће нам примјетити да смо покварени, па и онај ће нам се смијати, макар у себи, ко нас је усрећио њоме. Недајмо се! Зар су Срби и Српкиње тако слаби да свакој навали подаду се? Зар смијемо толико бити кратковиди, да не видимо да су то путови који нас воде и до умне и до имаовне пропасти. Модом се Босна не поставља међу напредне земље, а још мање се одржи српски карактер, језик и обичаји. Причекајмо мало, па ћемо на балу чути да је језик српски изишао из моде. „Ваља бити образован“; ваља говорит „њемецки“ или „француски“; а српски? — би ће, можда, скоро простачки језик.

Но најнесретнија је мода, кад пређе мјеру пристojности; онда је прави шкандал. Онда јој и најдебљег образа човјек мора приговорити и рећи: „то је преко јего“! — Погледајмо ону голотињу оне кратке сукњице са којекаквим накарадама, погледајмо оне вилине ципелице са дугачким петицама! Шта је оно? Јад и чемер, па још нешто горе: „преко јего“! — Нико више не може лупити по носу моду, као наше Српкиње, и то чувајући свога дома и свога старог српског одијела, које је пуно љепоте а мање репова, и овоме своје млађе привикават. Наше Српкиње доказаће да „кућа не стоји на земљи но на жени“, доказат ће да су праве домаћице, ако се мање буду бринуле о животу у „лијепим друштвима“. Почну ли о овим друштвима водити бригу онда су обукле чакшире, а својим људима припасале опрегаль. То права Српкиња неће учинити но она која хоће „по моди“ да живи, а „по журналу“ да се одијева. Чувајмо се оваких дама — у своју их кућу не доводимо! — У већим варошима као да тога већ има, а томе се увјеравам из ријечи наших „касабалија“, који говоре: „У већим варошима све се измијешало, као да није никог од нашег нема“. — Чувајмо се овакових приговора!

„Са брегова најчистији ваздух дува“. Зато нек из првих кућа добар примјер пође, и то: како се чува образ, како се чува српски понос, име, језик, обичаји и наше лијепо православље. — Ето тако ћемо окренут на боље, ето тако ћемо свућ са себе накараде, ето тако ћемо на-

учити своје миле и улоге. Српчиће и Српкињине правој и чистој лепоти и сачувати их оа пута на коме би сраћили оно наше са милом степеном иметва. — Ето на тај ћемо начин заскужити да нам српска земља Босна и Херцеговина буде дахка код нас покрије и оавоји оа својих Арапих. — Ради монетк буау ћена српскога опа и каа нас не буае!

Даш мало, па да завршим!

Зарав, поштед, знан и врједан треба да је човјек. Не могу се баш сва брата покупити. То је истина, али се оа свакота тога брата може имати, и што више то боље. Ни једно не треба забавит. У сваком се овом правцу може усавршават човјек. Неко брже, неко лакше; али свако може: јер човјек са рођењем донесе моћ уавршавања. Моћ је та најверјакња код ајене, те су код ајене чула отворенија за све што на њих долази, и каа је ајенија аух чиста и за писане спрењена артија. — Човјек је дакле авоје. Тјело и аух. Зараво тјело ауху служи на што је Богом оаређено, а зарав аух тјелу заповједа. Слога овог авога нукна је човјеку. “Зарав ауша у зараву је тјелу.” — Бона ауша тјело уништава.”

На родитељској ауши лежи највећи пријех, што данас долазе ајена у школу: кржљава, жуа, бољшљива, трова, бржаста, лијена, неуредна, кржљива, безобразна, гора, сјетна, завиљива и т. а. Свака ова бољест ако се не искорјени не се развије убије једну или арлу страну човјека те тако или једно животари или прије мена докопча. Пта их има тјелесних бољестика — бољта, као и аушевних — аоа и неретника. Морал признат да из већих кућа имамо доста “маза”, самоговорна и немилогорна срца. Пта сам пута чуо газу или газарину тјје виече своје сину: “Ами батину, истрјај оног профјака и репи му да нема нико код куће”. Овако се не сади у аушу миогорје но са моживост, највећа несрећа овог свјета.

Истина учитељ у школи искоренјав аове ране на тјелу и ауши ајениој т. ј. учин их да буау зарав, паметна и поштена, да се унаприједи и тјелесно и аушевно. Али сви ће трдати учитељеви остати заауади, ако родитељи не буау сљевовади рјечима учитељевим. Зашто је онај ђак из дана у дан, несташнији, самоговорнији, јогунастији, неуреднији и безобразнији? Зато што оа учитеља учин једно а код родитеља види

Аруо — дакле учитељ трочи свој живот товоу заауа. Данас више никоа поправа што је породица поварила него што наставља тјје је породица стара. Даш би и то добро било, аа се и томе школи не стаје на пут, а како ли да јој се помаже. Данас су пуна уста: “Школа неваља. Беца су све гора и гора! Свеку је школа крива!” — Тако је то каа се неће да разумије узрок првом аау!

Пта ће учитељ учинити оа оног нашег јогуниче и непосадушника каа оа света тога, дан за дан, оа куће доноси више; каа се све поквари код куће што учитељ поправи? Пта ће опитна са оним малим кржљивцима, пова-чима и карташима, који се спремају за — вјешала? — Свак ће оаговорит: “У школу, па нек се поправе.” Јест арали родитељи, тако многи мислите, а не помислите да вам је вољка задржана и ружено усађена, па баштован не зна како би је окалемно. Па и ти би се јадн трпим, да кадем боље причувате. Све и свашто школи товарите на врат. Ако хоћете да школа што учини обратите мало већу бригу на владане ћене и у кући и ван куће, јер је то чисто родитељски посао, према вас учитељ и школа у том послу не остављају саме, као што ви остављате њих у њиховом светом пламенитом и важном послу, важном по вјеру, по народност по језик по обичаје, важном по морали и материјални напредак једног народа. Не жалите ни трдати ни тропка те поставите добар темљ и у ауши и у тјелу свога ћетета, подјеките школе и помажете учитеља у његовом послу па ће учитељ на том темљу оаидати зараву, у којој ћеш бог брже темљу старост проводити, која ће ти бити на проу. Ђени спомени оа најшаренијег мрагора. Даш се једна брита на-меће породици и аруштву: да се та зарва не исквари прије времена, прије воље Божије. На то треба да пазн: породица, школа, пржва и држава; сви сложно, па ће бити и сјајно свако ајено. — Право треба рећи са свију страна отешњава се учитељу. Неко на њ не пазн, неко га смета, нико му не помаже, неко га не на-прађује и т. а. Оређући главу оа школе и учитеља, мислети да је свак бригу оа ајелета свршио ако га у школу утисне, не убојети школу и учитеља, мислети да ће школа све поправити што родитељи око ајелета попраше.

“Није један — не долази се до напретка.”

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

велики ум у клици морао пропасти, као што није један обични дух попео се на висину.“ Зашто је то? Одговор је јасан.

„Море учо, ти си мек. — Нећемо ми тако. — Дјеца се не могу сносити. — Псују, краду, лажу, неслушају и т. д. — Твоје месо моје кости. — Удри, сваки дан. — Дијете је као псето кад му се пусти. — Батином ти њега. — Шипка је у рају расла.“ и т. д. — Овако нас учитеље сјетују родитељи наше дјеце. Јадан савјет. Но овако нам се само збори али друго се мисли; јер није један случај гдје је учитељ нападнут баш од оних који овако сјетују, што је мало испрашио тур неком немирњаковићу. Ту су одмах са масном погрдом оваке ријечи: „Несмије га бити! Није га родио! Морамо га дизат и т. д.

Хвала Богу те данас нема учитеља који своје ученике чисте батинама, или погрдним ријечима, или псовкама. Данас учитељи раде да их дјеца љубе, а не да их се боје, што би многи хтјели од оних поменутих савјетника.

Сјећам се „фалака“, „феруља“ и „љесковаца“, као да је данас било, као што се сјећам и учитеља мојих. Најмања погрешка повукла би 25 врућих. Ја се сјећам тога „старог“ доба јер сам га и кожом упамтио, па га не желим. Ко жели, да му се у школи поврати „старо доба“ нека га — руке има, а батину може добит — поврати сам у својој кући; премда га ми несавјетујемо јер се батином не постижава оно што се лијепом ријечи и добрим примјером постигне. Сјећам се „буквараца“, „часловаца“, „псалтираца“, али су данашњи ђаци куд камо напреднији. Но зато не треба учитеље кривити. Њима част. Какви су били да су били опет у вјери и родољубљу нијесу попуштали но чвршћи бивали, а знања што су имали све су давали, о вјештини у раду не треба ни зборити јер ни њих није ко упутио да дођу до ње. — Данашњи учитељи не траже страха од ђеце, но љубави зато се и паште да је задобију. Они то доста постигну и још би више постигли, да често у дому не пане која грка ријеч против учитеља и то баш пред његовим ученицима. Како ће син твој љубити и почитовати учитеља, кад га ти пред њим омаловажаваш — не почитујеш? Тога код нас има доста, те би ја савјетовао, да о учитељу ништа злого не гово-

риш ако нећеш добро о њему зборит. Иди правим путем преко општине и гледај мирним путем нек се дигне. Ако ти то сам тражиш, онда — опрости што ти морам рећи — „у једној намети није памет“. Исто би ово препоручио учитељима, који дођу са дигнутим, проћераним и т. д. учитељем. Ако нећеш добро зборит — шути!

Страха данас у школи нема и нетреба да га буде. Многа ће рећи: „учитељи су пустили дјеци“. Учитељи су дали дјеци слободу, али дођите у школу па ћете виђет да није ништа хрђаво пуштено. Ту ти се ради као у кошници. Ту се нема кад мислитм на што друго; а како би се и мислило, кад учитељ занесе занимљивим предавањем своју ђецу те су само његова душом и тјелом.

Дијете у школи не сједи без посла, па опет их има љенштина који од куће задатке донесу не израђене; — у школи се нареди све што треба ђаку, па опет многи дође без пера, мастила, оловке и т. д. и то још од богатије ђеце; — у школи се не раскалаши, не псује, не говори ружне ријечи, не лаже, па опет кад се два потуку чућемо пуну врећу псовка и грдња; у школи се пази на здравље, сјетује се да се чува здравље, па и књижице су ђачке цуне поуке о томе, па и опет нечистих, неочешљаних, неумивених, болешљивих дође у школу. — Ко је томе крив? — „Да богме, учитељ“. — А ја велим да богме, да није, но баш родитељ и ако ја нећу рећи безобразној дјечи на сокаку: „зар си то од оца научио;“ као што ће им отац рећи: „зар си то од учитеља научио?“ Овако се то обично **ренне** па ђекад пропрати са псовком, и ако је за сокачке и домаће неуредности само породици крива. Не заборавите да многи родитељ поквари што учитељ поправи и заповједи, а ђеца таквих родитеља покваре другу. „Једна шугава овца цијело стадо ошуга“.

Сирома учо крив, да ђаво ногу сломије, па да се и утопи учитељ га је са бријега ћушио.

Но да се разумијемо. Родитељи хоће да скину бригу с врата, па једва чекају 6. 7. год. свог ђетета. А, сад разумјемо. Ту лежи зец. Ето ти, тако је!!

Но да се помиримо, ко мисли да смо се овим мојим ријечима завадили. Чинити и радити дјеци и пред дјецом оно што ће моћи учинити за образ свој и својих, па да бар

слободно рекну: „Тако је мој бабо радио?“
— Јеси ли наумио своје дијете дати у школу пази да му и дом буде школа, а ти учитељ, колико се више може.

Родитељи на вама лежи велика одговорност! Пригледајте своју дјецу да и она вас пригледају кад вам мило и нужно буде. Србине и Српкињу, мила ћецо „поносне Босне“ налазите сласти и уживање у својој малој Србадији, па ће мање бити „срамоте својим родитељима“ а више оних чистих срдаца, која ће се сваког часа молити. Богу овако:

„Боже, с неба на висини,
— — — — —

„Ти помози, ти учини,
„Да останем чедо твоје,
„Вазда добро и послушно,
„Да не радим, што је ружно,
„Да би са мном сретни били,
„Родитељи моји мили“.

С. Л. П.
свештеник.

Потреба праве и истините вјере свакоме човјеку.

Многи од поштованих читатеља, чим прочита само натпис овога чланка, рећи ће: „о овоме је сувишно писати“. Није тако поштовани брате и читатељу! Окрените с' десна на лијево па ћеш на свакој страни наћи људи надри образованих, који се крсте именом тобожном интелигенцијом. — То ти је човјек надурен просвјетом, који с' неком иронијом гледа на све оно, што се чува и проповједа у цркви, и ако се који кад-и-кад покаже као Хришћанин и поштовалац цркве, — то он не чини из свог дубоког убјеђења, већ да се покаже, као такав пред оном свјетином, која га окружава.

Чешће ћеш пак од таквог надри-филозофа чути „вјера је своје преживила“, — и: „нашем просвијећеном времену нетребају никакове религиозне поуке, које се косе са научним напретком његовим“.

Па шта је узрок, да ти људи овако мисле и говоре? Ја мислим ништа друго, већ што не познају истину праве Христове вјере, не познају закона, које Свемогући постави, да се по њима управља све што се види и невиди. Па кад тај филозоф неће да прими науке од св. цркве, нека га поучи Њутн писац „принципија“, највећег дјела духа човјечијег (Бројем), за кога Хердер каже: „Катихизис учи дјецу Бога познати а Њутн мудраца“, па кад га могу послушати мудраци, треба да га послушају и надри-мудраци. — Чујте, шта је рекао један велики државник, деветнаестог вијека: „Знајте, да по правилу није мудро повјерити се човјеку, који вам каже, да нит' вјеруј у Бога, нит' у живот вјечни.“

Па и збиља, такав човјек, који нема вјере у Бога, нит' у живот вјечни, такав је човјек кадар учинити и најгнусније дјело, дјело које би можда окаљало част и име једној кући, једном народу, па можда и таково, које би било на срамоту цијелог човјечанства.

Зар није, дакле, таквом човјеку нужна вјера? — Јесте богме, пријеко нужна, не само ради спасења његове душе, већ и других људи, јер једна шугава овца ошуга сво стадо!

Имамо другу врсту људи, који хуле вјеру на други начин. То су људи прости и неизображени, ови спадају у просту масу народа. Од оваког ћеш чути, да хули свеце, светињу, па и на самог Творца свога Бога. Шта овдје да речемо, какви је овоме узрок? Овђе мислим да није никакав други, већ или је дотични, од некога надри-мудраца, добио о свему, што је свето и истинито криве и лажне појмове или, да је он те све погрде просто чуо, па му се то и допало, те се одмах и прилјепиле за његову — прије грјешним мислима и дјелима окаљану — душу.

Јели овоме човјеку нужна вјера?

Заиста, јесте, јер он, као човјек, који је члан и црквеног и државног друштва, треба да проводи такав живот овдје на земљи, како ће не само тјелесним, већ и душевним потребама својим задовољити, како ће спокојство душе обезбиједити. Нема ли он душевног спокојства он је кадар учинити све оно, што се клони и на штету цркве и на штету државе. А то спокојство другчије не може добити, ако у себи нема праве и истините вјере!

Па нијесу само те двије врете људи, који хуле св. вјеру. Имамо на велику несрећу наше свете матере цркве. Има т. ј. људи високо-рецимо-изображених богослова, који су наоружани високим богословским знањем, који умију дивне богословске бесједе изговорити, па ипак немају у срцу своме таковога духа, који из себе излијева доброту Божијих мисли, тајна и небесних ријечи, немају, дакле праве и истините вјере. Ови су људи, као огледало, које баш због тога, што одбија од себе зраке сунчане, не пропушта кроз себе свјетлост и топлоту сунчеву.

Није ово драги читаоче само измишљено, или нек се има шта писати, а читаоци да имају шта читати, или нек је више мојих штампаних ријечи, не није тако! Погледај добро на све стране, па ћеш наћи и такијех пастира, стада хр. цркве, кеји попут фарисеја, по сто пута се прекрети кад улази у свети олтар; а кад је велики вход а он се пружа и ничице пада по поду, кад говори бесједе а он бира најслађе ријечи, би рекао, да му све мед и млијеко из уста тече, или да Дух св. из њега говори. Јест, таки је у храму Божијем и пред народом! а наћи га у друштву веселијех људи, покрај чаше вина и слушај овђе његову краснорјечивост, чућеш брате, што би само могао чути из уста највећег безбожника.

Па имају ли такови људи истиниту вјеру у себи? Не, немају, отъуд је немају!! А јели им потребита? Јесте те још како, јер њима су повјерење душе, да их води путем спасења, па шта више, многим и душе непокварене младежи!

Из свега до селе наведенога види се, да код неких људи, нема вјере никако, а и владање им је никаково, или да им је вјера у спољашности изражена, а и унутрашњости су као и димњаци, који с' поља могу бити окрећени а изнутра знамо какви — су дакле и једни и друди су без морала.

Вјера и морал, тијесно с' спојени и неразлучни су, јер без вјере нема морала и обратно. Овоме нетреба Бог-зна каквих доказа, јер св. писмо одсечно вели: „Ко не љуби брата, кога види, како ће љубити Бога кога не види“!

Говорити и писати о многим узроцима пропадања морала, овђе не могу, јер се још не осјећам толико умно снажан. А мислим да је једини и најглавнији томе узрок: „неимање праве истините у себи вјере. А да је опет тако имамо доказа, не само наведеним ријечима св. писма већ и у историји. Бацимо се духом у то вријеме када не бјеше Христове науке, какав је онда био морал? То доба врло дивно карактерише наша нар. пјесма: „Син мајку за мајку не прима, брат сестру за љубу узима, дјевер снаји о невјери ради . . . .“ Из овога се види, да није било могуће, да постоји морал без праве вјере.

Има ли сада још кога, да рече вјера је своје преживила, сад нам више не треба!!“

Имај свагда драги пријатељу на уму, да је вјера основ моралу, а морал опет треба да је основ сваком људском друштву, јер без овога је и појединцу и свима будућност хрђава.

У Брчком 1889.

Мих. Ђ. Јовичић.

богословац.

Говор.

Држан на параскосу косовским јунацима за вјеру и отечество погинулим.

Србе брате и Српкињо сестро!

„Од онога дана чемернога, кад је српско пропануло царство на Косову пољу јадовиту“; од онога дана кад је под ударцем оштрог мача крвожедног Азијата, пала сиједа глава српског цара, светог мученика Лазара; од онога дана кад се круна Душанова окушала у крви, коју проли цвијет српских витезова; од онога дана кад се виђе ко је вјера, ко ли је невјера, када Милош показа чистоћу своје душе, ископавши гроб и себи и сиљном господару османовог

царства у сред табора крвожедних Азијата; од онога дана кад је Ситница текла мутна и крвава, те носила коње и јунаке; од онога дана, кад је сваки Србин хитио на бој на Косово да на њему не остане клетва; од онога дана, па до данас, до овога часа — прохујало је пет стотина година, бурног, тешког и у патњама ненадмашног живота нашега српског народа.

Пет стотина тужних љета ето прође од како српски господар задњи пут прослави своје крсно име, кад су мјесто свјећа воштаница сви-

жетлиле сабље у рукама за вјеру и српско отечество погинулих јунака, кад се мјесто крсног љеба и вина, ломило српско тијело и пролијевала српска крв, те осветила српске светиње часни крет и слободу златну. Тога дана свијетли домаћин, кршњак, а и вођа српске војске, окружен српском господом и храбрим првенцима, подиже се са златним пехаром и наздрави првоне по јунаштву: „Здрав Милошу моја вјерна слуго! Прва вјеро, потоња невјеро!“ . . .

Заиста страшан приказ, и чињаше се, као да је гуја присојкиња већ зграбила свој пљен; — али са младичким жаром и ненадмашном одважношћу Милош пехар прими: „Хвала теби царе на здравици; ал не хвала на твојој бесједи. Када издах? — Никад издат нећу, живота ми и имена мога! Виђећемо мили Господаре, када сјутра Видов-дан осване, ко је вјера ко ли је невјера!“!

Са поносом у души ето се и ми сјећамо нашег „Видовдана, кнежевог крсног имена“ па зато се и сакуписмо у овај лијепо српски збор, да се сви заједнички сјетимо да је и у нашим жилама она света крв која се пролила за српску отаџбину по примјеру преблагога Христа који је пролио на часноме крету свету своју крв за истину и правду; да се сјетимо на Косову погинулих, јер су то дједови наши, па да се сјетимо и тушног Косова, гроба српске славе и слободе, па да му и покликнемо: „Ој давори, ти Косово равно!“ — Српство ће те спомињати славно.

Овога часа, ја знам да се ви не спомињете само онога дана но и свију дана и прије и пошље Косова, кад су српски витезови своја дјела и мејдане сабљом урезивали а крвљу записивали те их ми можемо и данас читати са јавор гусала, те живе српске историје, која лагати не знаде, ја знам, да вам сад у души лебде мисли, да смо царевали, да је некад било читаво Српство у једно коло уваћено, у један вјенац сплетено, кога је силни Душан на глави носио, чија се круна сјаила од „Синьга“ мора па на домак Стамбола гордог. Што се ми тога сјећамо, то нам је и дужност, као Србадије праве, но не сметните са ума да није смо ми сами у тим мислима. Не! Читаво Српство „с мора до Дунава окупљено је у овакве зборове и обузето са оваковим мислима са тврдом надом на бољу и бољу будућност.

Кад би се могли са вилама узнијет на крилима лабудовим на врхове српскијех планина, па погледат бистрим оком соколовим по земљама ће нам Српство живи, угледали би оваке српске зборове. Ако то не можемо, а оно узнесимо се у мислима од Свете па до Фрушке горе по врх Шаре, Копанника и Авале, Ловћена, Кома и Дурмитора, Вележи, Требевића и Велебита, тамо ћемо чути јасно брујање звона на српским храмовима, угледаћемо српске свештенике, како су своју паству око себе окупили, те им казују својим примјером како се чува српско име и свето православље, како се приносе молитве велике душе косовских јунака — виђећемо Српство ипак уједињено.

Та данашња слика српског збора, на коме угледамо по свијем земљама: како стара, тако млада; како мушко тако женско; јасно доказује да српство сачињава једно тјело под једним духом: српске вјере, имена и језика, под једним духом који нам не даде клонути ни умријет кроз петвјековне патње, те нам се не даде упропастит, те нас не могаше нико уништит, и ако смо подијељени и по природним границама па и по људским одредбама. Све препоне српској срећи туђом руком сковане, српску свијећу не могу угасити, ако буде братеке слоге, српске не помућене свијести, а томе нас учи плод паклене зависти која уроди неслогом, која ископа раку српској слави и слободи. — Добар наук прошлост нам казује. Сад руку на срце Срби браћо и Српкиње сестре, па га испитајте па га упућујте да не куца завишћу вукова и гордељивошћу марином, па ће и овај нараштај српског рода и племена оставит својим потомцима српски осјећај у грудима: да српски мисли и ради, како овај Србин међу овим сиједим и голим кршевима Херцеговине, тако и онај по равним пољима Босне поносне; како онај по тој ломној Гори Црној, тако и онај по питомој Шумадији како онај по Старој Србији ће но нам тужно Косово покри многа тјела мученика, које неслога у гроб свали, тако и онај по лијепој Маћедонији, ће но учаше остарјела мајка свога сина Марка: „Боље ти је изгубити главу него своју огрјешити душу“; како онај по славној Далмацији тако онај преко Сане и Дунава.

Па шта се данас има бојат Србин? Истог мача што нас на Косову посјече, оног мача што га оштри пакосно, завидљиво и несложно

У срце — зато пренимо се исповиједимо се данас, омрзимо на гријех што нас од Косова тишти, подигнимо главе своје к небу, ка српском небу, ће бораве вјечно рајско насеље за вјеру и отечество погинулих, те будимо дјеца српске цркве и српскога рода, који све донде неће пронаст док се Србин буде поносио Милошем а гнушао издаице Вука.

Данас на дан пететогодишњице од Косова, на дан који нам покреће дух на живот и рад по путу слоге, тражи се од нас као православних Хришћана, да овај дан проведемо српски и Хришћански у молитви и сјећању на Милоша и Вука и остале српске витезове, па да се помолимо св. Симеуну мироточивом, Сави, Арсенију, Макеиму, Василију и косовском мученику Лазару, да Вишњи роду Српском даде: слоге и благослова, а кад Српство тога имало буде нестаће грозних Бранковића.

Молитва заједнична, а са чиста срца за бољу будућност српског народа, који је хиљадама пута показао и најсилнијима да не жали умријет за вјеру и отачбину, **треба да се окити радовима на дому, у општинама и у корисним друштвима по наш народ и нашу цркву; та присваја рај и доноси сладке плодове за живот читавог српства** — а тако се управо **каје Косово** и перу стари грјеси који бадише Српство вијековима назад.

Нашим молитвама што их сада заједнички узносимо за душе оних који жртвоваше свој живот често пута на прагу божествених храмова што учинише и косовски јунаци као и они пошље Косова косовски осветници — јасно доказујемо да Србина није лако сатрти, да српски дух није лако угасити, јасно и пред Богом и пред свијетом исповиједамо чисту љубав и оданост према светој православној цркви, која нас сачува те не заборавимо име

српско, према књизи и гулама српским, те не заборавимо дјела славних људи, који нас и данас оживљавају и чине нас способним да и будуће имамо великих мужева и бранитеља српства, који ће нас научити: љубити своје, почитоват туђе, Бога се бојати и цара почитоват који се очински брине да смо срећни и слободни свој закон испуњаваат, своје славне дане прослављаат те и радит за своју цркву и свој српски народ.

Опраштајући се данас, након пет стотина година са Косовом, сликајући у души ужасни косовски приказ са многим и многим тешким данима читавог Српства, треба да у пучини срца свога завјет дамо пред блаженим сјенима косовских мученика, да ћемо, са помишљу на њих, бити вазда готови животом и радом ископати гроб неслоги, а то је нешто најпотребније што се данас од нас тражи, **данас у данашњим приликама**, кад се на стотину начина може посијати међу нас старо сјеме, сјеме проклето.

А ви блажене сјани мученика, на Косову и пошље Косова, погинулих, за вјеру и српско отечество, „за крст часни и слободу златну“ шаљите нам испред Божијег престола вашег очинског благослова, да једном и српски тај патнички, народ, коракне бољој будућности, а зато примите завјет из наших срдаца да ће Србин чувати и бранити аманет што нам га предадoste на бојишту или на мукама мирно издишући.

А сад Срби браћо и Српкиње сестре захваљујући Богу што нас у вјери и српској мисли очува не помућене, кликнимо сви заједно косовским витезовима:

Слава им и вјечна памјат!

У Требињу, На Видов-дан 1889. говорио

Сава Л. Пјешчић

свештеник.

О свештеничким сједницама у опште.

(Свршетак.)

„Без договора није ни разговора“.

IX. На сједници 21. Јануара 1888. стајало је на реду:

1. Умрлом свештенику Микану Поновићу свештеници стојећи пјевају: „Сосвјатими упокој, — одговарају на јектенију и завршују са: Вјечнаја памјат“.

2. Да се спомен св. Ђурђа држи други дан Ускреса, а ни пошто на вел. Суботу, када пада, јер устав црквени забрањује уз страсну седмицу чинити спомен светитељима, а још више то, да се тај дан држе славе крсне са пјевањем, пићем итд.

3. Закључено је, да се не мора увијек ићи болеснику молитва читати и то баш над његовом главом, него ли да се иста може обавити у цркви, као и у дому свештеником;

4. Пошто се црквеним законом иште, да сваки у браку ступајући младожења и дјевојка, па и свако дијете мора знати главне црквене молитве то сваки радо би се од нас код своје куће или ће било у селу примио посла предавати вјеронаук, само, кад би нам у том послу била власт политична на руци, да дјеца редовно долазе; но ово је некако заспало, али се овдје о том још мисли;

5. Случајеви рођења и смрти, који се обично ноћу догађају, да их свештеник биљежи у протокол у доидући дан;

6. Што се тиче онијех, који било малољетни или у блиским степенима сродства у брак ступају, и опет је одређено, да се свештеници претходно за то питају;

7. Одпуслица свештеника М. Кнежевића из ове Архидијецезе објављује се члановима сједнице;

8. Брачне парнице.

Х. На сједници 28. Априла 1888. говорено је:

1. О преустројству парохија у овом протопрезвитерату, те скројен план, како ми мислимо да се парохије могу регулисати. Ту је речено да варош не може служити један свештеник, и то за то, што се св. службе обављају редовно свима недељним и свечаним данима, и кроз часни пост скоро сваки дан, па онда и ради крених имена, јер свештеник не може у сваку кућу унићи до поклона и славе прочитати, особито онда, кад кршњака има много као св. Јовану, Ђурђев и Никољдану;

2. О путовању надзиратеља по протопрезвитерату са још једним свештеником мјесеца маја о. г.;

3. О дугу, кога свештеници овамо доста по парохији имаду питата је В. П. Конзисторија, шта да се ради?;

4. За пароха Станића који се врло често одаје пићу, усвојено је: да се као самац опреми у један манастир, и причисли сану калуђерском, ће ће имати старјешину над главом. О томе предложено је Конзисторији.

5. По данашњем преустројству парохија, имао би свештеник Чавић да одсели на парохију Бијаковац

6. Брачне парнице.

XI. На ванредној свештен. сједници државној у Ламинцима 15. Јуна 1888. говорено је само о преустројству парохија и о томе нацрт послан у Сарајево Конзисторији.

XII. На сједници 28. Јула 1888. рађено је:

1. Објављује се, да је свештеник М. Кнежевић 7. о. м. интерниран преко Саве са породицом;

2. Од стране свештенства потписате двије молбе вис. зем. влади, и то 1. о том, да се десетина од нашега народа одмах с јесени узме, те да му се ради тога не продаје будушто слаба и мршава марва, а 2. да се стане на пут дјелидби и цијенању тежачки задруга, које тијем начином и због непослушности млађи слабе и упропашћују се;

3. Да за извршене молитве за жита, које се обично с прољећа чине, дадне свака кућа у том селу свом свештенику по 20 новч. (а у доста парохија још и данас узима свештеник за то од богатији по варићак шенице). Досад је био обичај да дадне дотично село бар ручак свештеницима, па ето и то се овамо укида, и Ламинци парохија до 200 домова близу недаје ово друга година ништа, па ни јела. Ове године на св. пророка Илију (храм црквени) свештеник је морао платити ручак за себе и још двојицу друге 2 ф. 40 н., а није добио скоро ништа, па јели право, да се на тај начин обављају те молитве, кад се по свима парохијама плаћа.

4. Пошто се у такси свештеничкој изданој 26/5 о. г. број 588. не спомиње, шта да свештеник наплаћује за освећење водице уз часни пост, као ни за благосиљање новог дома то свештеници одређују: за прво освећење водице 40 н. а за друго по 1 фор. (но ни то се не плаћа);

5. Купљена је претплата на „Источник“ и „Српски Дневник“.

6. На овдашње пјевачко црквено друштво „Бранко“ уписали су се сви свештеници (осим Михаиловића) за чланове утемељаче и помагаче;

7. О томе, да се о наплати по такси изданој од АЕМ. Конзисторије противе сви парохијани, а особито варошани;

8. Да сви свештеници врше своје пастирске дужности тачно и да сваку окружницу одмах препишу у свој циркулар, чим ју добију, као да се и протоколи воде;

9. Како није могуће свештенику баш онога дана кад који од парохијана слави, доћи и „славу прочитати“, то је одређено, да сваки парохијанин донесе кољиво у цркву или бар свештеничкој кући, но и сад их има који славе и без кољива.

XIII. На свештеничкој сједници 13. октобра 1888. говорено је:

1. Одређено је да сваки свештеник има купити књигу, у коју ће све АЕМ. окружнице, које су од године 1882. па до данас издане, преписати, па онда и сваку другу, која редом буде долазила, има сваки тачно и чисто преписивати и то све да буде готово до конца Децембра о. г.

2. О томе, како парохијани не поступају сходно наредби митрополит. окружнице од 7. Јула т. г. бр. 890., јер недају бир по одраслим мушким главама, а ни по старом, т. ј. по волонима. Варошани опет недају у то име по 1 ф. Сви се у опште противе и свештеничко запошљају;

3. Достављени су 62 пара безбрачно живих у овом протопрезвитерату са ознаком њихових имена и безимена. Неколицина их је призвано к сједници, те су опоменути они, који немају никакве каноничке сметње, а други да се раставе; — но ово су тешке ствари у овоме крају!

4. Пошто наши свештеници многи нијесу богословске науке није свршивали, то да сваки има набавити књиге теолошке, и то: Догматику, омилитику, историју цркве и пастирску, црквено и наравствено богословље, и да за то све полаже по 6 фор. а. вр.;

5. Пошто овамо има тога доста, да дјевојка узме од једног момка новце, па га послје превари и на другу страну оде, то је наша сједница закључила, да се то предупреди с тијем, и кад дјевојка узме н. пр. од једнега 20 фор., па га превари и оде за другог, да му за то плати као глобу и у име трошкова још половицу тога т. ј. 30 фор. Ова установа већ је код нас ступила у живот и запета мање их је, који варају.

6. Наш народ у опште одан је чаролијама и сујевјерију, зато је закључено, да се сваком даном приликом одвраћа свијет од тога, а женама,

које носе записе на врату или у косама, да се забрани св. причешће;

7. Да сваки свештеник, чим наступи нова идућа година, поднесе преко протепрезитер. уреда изказ о рођенима, вјенчанима, умрлима и број кућа и душа у својој парохији за ову годину. Котарској области да се поднесе изводци о рођенима и умрлима свакога мјесеца, но неби рекше: да то чак ни нужно неби било, кад се отуд и поред свештеничких дознака, питају и сеоски кнезови о том.

8. Да свештеници у вароши обављају мало водоосвећење по кућама уз часни пост, а у селима, да се иде само ономе, који позове. (Овде је био обичај, да свештеник иде сваког поста водице свештати, но пошто је то скоро излишно постало, да свештеник тако често и скоро рећи забадава млати по кућама, те је у вароши овде тај обичај укинут још 1886., а одређено је, да у куће свештеник иде са богојављенском водицом, уз часни пост и кад је чија слава (крено име). Који би хтјео више пута, и уз остале poste, да му се долази, тај да позове.

XIV. На ванредној свештен. сједници држаној 8. Децембра 1888. говорено је:

1. Пошто је свештеник романовачки Благоје Чавић 24/11 о. г. у ноћи преминуо, то му свештеници стојећи, са упаљеном воштаницом и један под епитрахилџом одпјевају; „Со духи праведних“ . . . „јектенију“ и „Вјечнаја памјат“.

2. Разговор о новом преустројству парохија у овом котару, које су врло лијепо распоређене и удешене од вис. зем. владе, али је само I. част градишке парохије са 1829, душа, врло слаба, јер варошани сиромашни су и честој поплави изложена;

3. Допис В. П. Конзисторије за у конкуренату живеће од 18/11 т. г. бр. 1632. сједница узима на знање;

4. О томе, да матрикуларни протоколи парохије Драгељске и романовичке нијесу никако рађени, да је парох Ђојић већ учинио од прилике попис у селима: Мрчевци и Сеферовци, а свештенику Миладиновићу опет наређено, да то исто учини у Романовцима, Вилусима и Миљевићима — пошто је та парохија њима у привремену послугу предана;

5. Парох градишки Јово Суботић није издао правога пописа за свако село на по се, које му

је још у Мају о. г. „било одређено, те му се сад поново ставља у дужност, да то изврши;

6. Поново је опоменут сваки свештеник, да до конца о. м. препишу конз. окружнице у засебну књигу, што је већ код неких и одавна готово било;

7. Да се вјенчања обављају само у црквама а ће тога није у ћелијама или код куће свештеника.

XV. На сједници 19. Јануара 1889. говорено је.

1. Да свештеник препоручује парохијама, да се сваки чисто држи, а особито, кад долази св. причешћу, на збор, младићи на визитацију — да су опрани и чисто обучени, — а женске опет, да у кућама чистоћу набљудавају.

2. На основу I. тачке наше свештеничке сједнице од 13/10 о. г. и на темељу конзистор. окружнице од 18/10 1885. број 1171., да свештеници тачно и јасно воде циркуларне књижице — што је данас све поднесено сједници, и окружнице су сви преписали почев од прве издате на Видов-дан 1881. бр. 77. па до оне 22. Децембра о. г. број 1853. Изузетак је само једини парох Станић, који је ради саме небрижљивости изостао;

3. Статистички исказ за год. 1888. сви су поднијели осим Станића и Михаиловића;

4. Купљена претплата на „Д. Б. Источник“ те замољена В. П. духовна власт, да само по 10 примјерака тога листа у будуће овде шаље пошто ни свештеника нема више;

5. Свештеник Станић ништа неради, јер како је прото 10. Маја 1888. његову радњу затекао, тако исто и данас стоји, те се пита, шта може бити са тијем човјеком?

6. Одређено је, да свештеници, све обреде, а особито вјенчања и опијела, у парохији врше, у свом званичном дугом одијелу;

7. Да сваког збора свештеник прочита по 1 или 2 окружнице народу, но Високопречасна Конзисторија измијенила је у неколико ту тачку казавши, да се проповиједи народу читају и говоре;

8. Овдашњем варошком црквено-пјевачком друштву свештеници данас уплатише чланарину а неки изјавише да одступају;

9. Пошто свештеник јунузвачки Мирјанић нема своје парохијалне цркве, то је одређено, да он има редовно служити у цркви Ламиначкој, кад се тамо зборови држе, и која је само 1 сат

од њега удаљена, само да се тамошња кућица, која поред школе стоји испразни и за њега и његова коња одреди.

10. Прољетна сједница заказана је 20. Априла о. г. којој да се позовну сви у конкубинату живећи

11. Брачне парнице,

XVI. На сједници 20. Априла 1889. говорено је:

1. Пошто је упражњено мјесто сједничког перовође пароха Шпирића, који је премјештен на парохију Б. Нови, то се предузима избор новог перовође, те већином гласова буде изабрат парох кукуљски Којић, а првом се изјављује писменим путем захвала на његову досадашњем раду међу нама;

2. Сједници предстало више у незаконном браку живећих пари, те су сви посавјетовани, да се раставе или вјенчају, којима каква сметња не пријечи, те неки обећаше то, а неки остају при старом, но тѣ као упорне, да имаду свештеници лишити духовне ране (причешћа). Несо-гласни у законом браку живећи супрузи подучени су и упућени на мирно и сагласно супружеско живљење;

3. Протокола парохијални није поднио парох Суботић што је од њега тражено и ове и прошле сједнице; Станић нешто радио је, но то није правилно, те је упућен по ново да ради тачно и уредно. Циркуларе је такође занемарио радити он, а свештеник Михаиловић нема књижица примања и одашиљања службених писама;

4. Путовање и обилазење по протопрезвитерату, било је одређено у Мају о. г. но неприлике су учиниле, да то није могао прото учинити овог љета.

5. Топло је препоручено, да свештеници пораде у корист „крајцарског шедовног друштва родољубивих Српскиња“ у Сарајеву;

6. Претплату за лист „Источник“ занемарио је такође дати парох Станић, те му се овдје скоро „под морам“ узима;

7. Пошто парох Суботић и преко толики опомена још једнако по селу и изван цркве вјенчања обавља, опоменут је и сад, да се тога гане; но Високопреч. Конзисторија доноси, да се то може чинити, али само у случају нужде;

8. Из средине наше изашиљемо свештенике: Којића и Хаџића, да замоле котар. предстојника, нека би дозволио издати налог, да се гробља

наша свуд по парокијама ограде и у сваком по једна капелица направи. (Обећано је, али се још ништа не ради!)

9. Свештеници изјављују, да овога љета путовати жеље, са ознаком куд ће који ићи, кад и на колико дана те је замољена В. П. Конзисторија за допуст

10. Сједница се закључује с тијем додатком да се на љетошњу сједницу имаду позвати пјанице из котара.

О овој сједници донио је лист „Дабро Бос. Источник“ у свом броју 14. стр. 227. о раду јој краћи извјештај.

XVII. На сједници 13. Јулија 1889. говорено је :

1. Читање одговора Конзисторијалног на записник прошле сједнице;

2. Свештеници стојећи са запаљеном свијећом поздрављају умрли сјен пок. Марије рођ. Чавић супруге проте Давидовића са : сосвјатими — и вјечнаја памјат;

3. За 530 изодака рођених, вјечаних и умирајућих према конзисторијалној окружници од 30/6 о. г. бр. 1033. полагају свештеници 10 ф. 60 н. и претплату на „Источник“ 10 фор. за II. полугодиште т. г.;

4. У смислу окружнице од 8/6 о. г. број 992. позиване су све црквене општине и тутори те су сви посавјетовани, како у будуће и имају радити, црквени иметак чувати, тачне рачуне давати и т. д., што се све лијено дојмило нашега народа, а особито онијех, који мисле, да општине црквени иметак упропашћују;

5. На сједници овај строго су укорени и посавјетовани пјанци, па онда они, који у недељне и празничне дане раде било себи или другоме, а по том и жене, које дуван пуше.

Душа је било много са селским кнезовима и све се коснуло срца многога, те се мисли, да ће и тога од данас мање бити. Пјанаца, које народ „сарошима“ зове, и нема овамо много, фала Богу;

6. Пошто неки свештеници слаб рукопис имаду, одређено је, да неки у будуће нађу себи писара, кад пишу уредима или Високопречасној Конзисторији;

7. На овој сједници свештеници су потписали молбу Високој земаљској влади, у којој су тражили, да се и овдје издаје она припомоћ коју свештеници у неким котарима још одавна уживају ;]

8. Они, који занемарише послати претплату на „Источник“ обећавају кроз 8 дана одузкити се, а тако исто неколика свештеника претплати ће се на књигу: „Посланице и Бесједе“ Епископа Никанора;

9. Брачне парнице, којих има сваке сједнице доста, али се овдје нестављају, јер би то запретило простора, а не користи ништа. Сретне су парохиије и свештеници ће тога није!

Осим држања редовних и ванредних свештеничких сједница овде, издаване су свештенству овога протопрезвитерата и друге наредбе службеним путем, и то

Године 1885.

1. 28. Фебруара број 2. — Да се сва вјенчана обављају тачно у смислу митрополитске окружнице од 31/1. т. г. број 186.

2. 28. Фебруара број 3. Мој први поздрав свештеницима овамо, и за њихово владање у парохиији и народу.

3. 3. Априла број 25. Да свештеници изволе доћи на славу св. Ђирила и Методија 6/4 овдашњој цркви.

4. 10. Маја број 66. Да се сва ерпска гробља ограде и очисте.

5. 10. Маја број 67. Одређено, ће имаду служити они свештеници, који своје парохиијалне цркве немају.

6. 17. Маја број 72. Да се невјенчани туже, а ниједан брак не благосиља, који каквз препрјеке има без питања духовне власти.

7. 10. Јула број 93. Да се безбрачници укоре и од причешћа одлуче.

8. 10. Јула број 94. Да ниједан свештеник не врши у туђој парохиији ништа, док му то дотични парох не дозволи.

9. 31. Јула број 108. — Да се свештеници претплате на лист духовни „Истину“.

10. 2. Октом. број 184. Да се свештеници и црквене општине на св. Петку саберу цркви ламиначкој ради добровољних прилога, којима да се тамошња школа догради, и позив свештеницима, да сваки 24. тек донесе парохиијалне матрикуле на прегледање.

Године 1886.

11. 2. Јануара број 5. Да свештеници само у дугим хаљинама у чаршију и суду долазе.

12. 15. фебр. број 40. Да се женидбена глобарина дјевојкама и роду им несмије давати

већа од 40 фор. — Но ово реко би није могло продријети.

13. 28. Марта број 64. Да свештеници овамо припошљу по 3 фор. 50 за добивене парохијалне печате.

14. 30. Априла број 74. Да се подуче парохијани, да недељним и празничним данима тешке послове не раде.

15. 29. Маја број 87. Да сваки тачно и уредно своје парохијане послужи и с богојављенском водидом у сваку кућу у парохији сам собом уније.

16. 5. Марта број 53. Да се иконе не православног типа не купују.

17. 19. Јула број 105. Да је сваки у својим дужностима тачан.

18. 29. Децем. број 169. Поздрав новој 1887. години, и о томе, да се ниједна у парохији на селу не вјенча, која није у опанцима и у својој народној ношњи.

Опоменути сви на тачан рад и посао.

Године 1887.

19. 6. Јануара број 3. Да свештеници дозволе и надаље узимање по 50 новч. од сваке вјенчанице у корист српско православне школе овдашње.

20. 16. Фебр. број 21. Да се овдје уз часни пост сваке сриједе и петка обавља „Преждеосвећена“ служба, те да на исту који пут дођу свештеници ради прахтике у богослужењу.

21. 9. Априла број 48. Позив к свештен. сједници и да сваки налише по 3—5 молитава наши прости тежака и овдје пошаље.

22. 24. Априла број 56. Опјене свештеника, како је који овдје у варошкој цркви служио.

23. 23. Септ. број 125. — Позив на славу црквеног храма овдје $\frac{1}{10}$; да се протоколи марљиво раде, и да се установи црквени одбор у Гашици, Д. Поградцима, Драгељима и Јунузовцима ради одлакшице свештеницима у духовним пословима.

24. 2. Новем. бр. 142. Да свештеници држе вјеронаук седмично 1—2 пут но ово још није изведено.

25. 27. Новем. број 162. Да се препоручи парохијанима, да свака кућа има по једну икону н. пр. свога патрона (крсно име).

Године 1888.

26. 6. Јануара број 1. Позив на свето-савеску прославу овдје.

27. 26. Фебр. број 27. Да свештеници сваке недеље и празника служе у црквама, ће ове постоје.

28. 19. Марта број 38. Да свештеници долазе на „Преждеосвећену“ службу овдје, да се страсти у вече на вел. Четвртак чине у свакој цркви и да на антимицу св. частице не остају.

Године 1889.

29. 4. Априла бр. 55. Позив на сједницу и одредба, да они који немају своје парохијалне цркве дођу овдје по једном овога прољећа служити.

30. 5. Јунија број 81. Да се Видов-дан свуда св. службом и светковањем прослави и да на пазар наши тада ништа не догоне. О томе је замолила и овдашња црквена општина из своје сједнице држане 3/6 о. г. у школском здању.

То су све властита наређења овога Протопрезв. уреда, а и остале окружнице и налоге Високопречасне Конзисторије саопштаване су свештеницима тачно у онај или одма у други дан, кад је што примато.

Толико о раду и свештеничким сједницама овога Протопрезвитерата до сад.

Труда јест било, али је и жељени успјех постигнут.

Нека изволи славно уредништво „Дабробосан-Источника“ овај кратки извод јавности предати у листу свом, а ми се ваља нећемо огријешити о онај стих апостолов, који вели: „Подобајет творити же и учити“ т. ј. ми смо овамо нешто радили, па се могу и други угледати на то, ако оће.

Бос. Градишка, 29. Јулија 1889.

Ст. Н. Давидовић
прото.

Одломак из Литурџике.

VII. Разјашњене неколиких ријечи и назива, који у богослужењу православне цркве долазе.

(Свршетак.)

1. **Акатист** (од грчких ријечи а = не, и катизо = сједјети) је збирка похвалнијех пјенија у част извјеснога светитеља. Кад се акатист поји, не смије тада народ у цркви сјеђети. Он се састоји из 12 икоса и 12 кондака.

2. **Антидор, Анафора** је остатак од оне просфоре, из које је на св. литурџији св. агнец (јагањац) извађен. Антидор се мјесто освећенијех дарова дијели онима, који се нису за св. причешће приуговорили, те стога се и зове антидор (од анти = мјесто, и дорон = дар) а уједно и мјесто дара за приносе, које су вијерни собом на службу Божију донијели. Стога он и служи за успомену оне братске установе, коју је његовала првенствујућа црква, те је по свршетку литурџије од остатака оних приноса, које благодостави донеше, сљедовала такозвана вечерња љубави (агапѝ).

3. **Антифони** (од антифонѝо = одијевати, антифонѝа = одговор, узајамно одговарајуће пјевање) зову се похвалне пјесме, које се тако зову с тога, што их оба појачка лика одговарајући један другоме наизмјенце поју. На јутрењу се они кадкади степени зову и то стога, што је њихов садржај из псалмова, који се степенима именују, узет. (Пс. 109—133.) и који такође имају моћ, да дух вјернога постепено к Богу подижу.

4) **Величаније**, које се о полилеју поји, означаје такву пјесму, којом црква, саразмјерно догађају који се слави буд' име Божје, буд' име Матере Божје, буд' име којег светитеља, прославља и велича. Величаније је појање таквих стихова, који су из разних псалама узети (изабрани псалми) а за дотични празник прикладни; величанију предходи кадење цркве у знак топлих молитава, које се за вријеме величанија моле. Величаније се највише овако почиње: „Величаемъ тѣ, живодавче Христе, насъ ради нынѣ плотію рождшагосѧ, или крестившагосѧ“ и т. д. или какав је већ предмет светковања, „величаемъ тѣ, пресвѣтѧ Дѣво, и т. д. Апостоле Христовѣ, свѣтителю, Оче, Иерарше“ и т. д. Величаније се поји у срјед цркве пред иконом извјеснога празника стога, да би тим очигледније било, да присутни вјерни величаније

приносе за ону добродјетељ (врлину), коју нам дотична икона представља.

5) **Доксологија (Славословље)**. У богослужењу православне цркве употребљују се два славословља. Једино се поји на свршетку јутрења, а друго о благодаренијама. Прво се сматра за оно исто славословље Христа Сина Божија, које су први Хришћани најутрењу појати обичавали, о ком и Плиније млађи у својој посланици управљеној на цара Тројана (Л. X. Ер. 97), спомиње. Друго славословље: „Тебе Бога хвалим. приписује се св. Амвросију Епископу Медиоланском (Миланском).

6) **Ексапостилар-ом** се назива пјесма, која се у неђељу послје девете пјесме канона поји (ексапостѣлило = одаслати, одпослати). Ексапостиларом се назива та пјесма с тога, што она понајвише садржи у себи: обећање Господа Исуса, да ће послати на апостоле св. Духа и сам силазак св. Духа на апостоле, да их утврди у проповједи еванђелске науке по цијелом свијету.

7) **Ексорцизам** јесу завјетовање или заклинања, која свештеник чати над онима, који су ради св. крштење примити, а такођер и над онима, које муче нечисти дуси. Тима се заклетвама тјерају у име Божје нечисти дуси из оних који пате од њих.

8) **Јектеније** (ектеино = продужити) је молитва, која се састоји из продуженог низа прошења. Јектенија се дијеле на велика и мала на приљевна или сугуба и на прозбена. Велика јектенија састоје се из 12 прошења, мала из два, те на свако то прошење одговара појачки лик једанпут: „Господи помилѝи“; при концу јектенија моли се за заступство матере Божје и свију светих и завршује се славословљем Пресвете Тројице. (Које се иначе возглав назива). — Приљевна или сугуба јектенија називају се тако због врловажног предмета дотичних прошења а и због тога што појачки лик на свако једино прошење одговара се троструким: „Господи помилѝи“. Напоследку прозбена јектенија зато се тако називају, што она не само два или више прошења, него такођер још 6 прошења садрже, која лик с ријечима: „подај Господи“ пропраћа.

9. Икос (од *икос* = слика). Овијем именованазива се у црквеним књигама она пјесма, која или излаже предмет празника или похвалу светитеља опширније него што је у кондаку изложена. С разлога тога и шљедује икос одма за кондаком, а никад се сам за се не чита.

10. Ипаној (од *ипано* = послушати). Тако се кадкада називају стихире, које се на свеноћном бденију последије еванђеља мјесто катисама поју. Ово је знак, да се то појање катисама не сједећи но стојећи слушати има са великом пажњом и задовољством (благовољењем), јер исте имају обично за садржај објаву врло важне истине: да је Христос васкрсао, која је или од анђела мироносицама или од ових апостолима саопштена.

II. Ирмос (види канон.)

12. Канон (правило). — Канон је збирка неколиких духовних пјесама, које су у част кога догађаја или кога светитеља по особитом правилу састављене. Цио канон састоји се из девет пјесама према броју (9) чинованђeosких, који око пријестола Свевишњег похвалне пјесме пјевају; и са три мала јектениа подијелене су у три дјела према броју (3) ликова анђeosких. Свакој појединој од ових девет пјесама предходи по један тропар, који се ирмос-ом зове зато, што он служи као нека веза сљедећим тропарима, који су с њим везани и с њиме једну пјесму сачињавају. Стихови иза ирмоса називају се тропари, јер су они своје ирмосу обрнути, т. ј. они се по њему равнају . . . од њега зависе и по свом саставу а и по начину појања. Садржај сваке ове поједине пјесме узет је из ма које старозавјетне пјесме. Текст прве пјесме узет је из Мојсијеве пјесме — захвалнице (Исх. 15.): „*Поимъ Господевн, славнн во прослависл*“. Текст друге пјесме позајмљен је из Мојсијеве укоравајуће пјесме (второзак. 32.): „*Бонли небо, и возглаголю*“. Као укоравајућа пјесма и поји се она само уз пост, а у друга се времена напушта. За садржину треће пјесме служи молитва св. Апе, матере Самуилове (I књ. цар. 2, 1.): „*Утвердисл сердце мое въ Господѣ*“. Текст четврте пјесме узет је из пјесме пророка Авакума (3, 1.): „*Господи услышахъ слухъ твои, и убодхсл*“. Пета пјесма састављена је по тексту пјесме пророка Исаије (Ис. 26, 9.): „*Ѧ нощи утренюетъ дшхъ моикъ текѣ Боже*“. Садржина шесте пјесме примљена је из молитве пророка Јоне (Јона 2, 3.):

„*Бозопиухъ въ скорби моеи ко Господѣ Богѣ моему*“. Седма пјесма садржи у себи текст пјесме, коју пјеваху три младића у усијаној вавилонској пећи (Данил, 3, 26.): „*Благословенъ еси Господи Боже Отецъ нашихъ*“. Осма пјесма има за текст један дио исте пјесме трију младића, у ком они све створове на хвалу Бога позивају. (Дан. 3, 52. и пр.): „*Благословите всл дѣла Господна Господа, поите*“ . . . ради чега се при појању ове пјесме предпоследњем тропару вазда додају ријечи: „*Благословимъ Оца, Сина, и свѣтаго Дшха Господа*“; а ирмосу, којим се завршује пјесма, додаје се: „*Хвалимъ, благословимъ, поклонимсл Господевн, поюще и превозносаще во всл вѣки*“. Девета пјесма узела је за садржај новозавјетну благодарствену пјесму пророка Захарије (Лука, 1, 68.): „*Благословенъ Господѣ Богѣ Израилевѣ*“ и т. д. Пошто се пред деветом пјесмом пјесма у част Богоматере: „*Белничитъ дшша моя Господа*“ . . . поји, то је цијела девета пјесма у Њену славу и част одређена. — Напоследетку нужно је споменути, да се последњим тропаром сваке пјесме моли мајка Божија за помоћ и заступство.

13. Катавасија. Кадкад се на свеноћном бденију читају два канона и тада се ирмос другог канона поји на концу пјесме. Па пошто се при појању тога ирмоса обадва пјевачка лика сићи и на срјед цркве стећи морају, стога се тај ирмос катавасија (од *ката* = вено = сићи се) назива. Ако се само један канон чита, то се онај исти ирмос, који се на почетку пјесме појао, такођер и као катавасија поји.

14. Катисма (од *кати* = сједјети). Све псалме Давидове дијели православна црква на 20 дијелова, а ти дијелови називају се катисма-ма с тога, јер се онда, кад се исте читају, у цркви сјеђети смије. Па и за вријеме појања такозваних катисмених пјесама дозвољено је сјеђети.

15. Катихумени. Овим именованазивају се у православној цркви они, који се приуговлавају да приме тајну крштења.

16. Киноник (од *коино* = нешто заједничко, опште) је општа пјесма, која се поји у вријеме причешћа.

17. Кондак је кратка црквена пјесма, која у кратко предлаже предмет празника или похвалу светитеља.

18. Литија (од *лити* = прошење, мољење, од *литанија* = молба, или од *литос*, и, он =

мали, кратак) означаје молитву састављену из кратких и простих реченица, која се на великом вечерњу у притвору храма, а такођер и ван цркве приликом крстних опхода по граду, кад се св. иконе, црквени барјаци а доста пута и св. мошти носе, држи. Литија се држи за спомен старог хришћанског обичаја, по ком су стари Хришћани особито у вријеме какве велике и опште нужде сви листом из цркве излазили и на отвореним мјестима или међу градским зидинама топло се молили за помоћ Божију. Стога се на литији често и понављају ријечи: „Господи помилџи“, стога се тада и обраћа земаљска црква на цјелокупну цркву небеску, те позива у помоћ Матер Божију, св. Претечу Јована, св. апостоле, велике јерархе а особито све свете. Овом се приликом моли такођер и за сваку хришћанску душу, која се — тугом и жалашћу обхрвана — узда у милост и помоћ Божију. Прописане литије приписују се св. Јовану Златоусту, који их је увео као помоћно средство против Аријеваца, који су шта више и ван града своје опходе чинили ради тога, не били појањем својих јеретичких цјесама православне Хришћане за се задобили.

Литијне стихире су тропари, који се на литији поју. Од других стихира разликују се оне тиме, што пред њима стоје разни стихови.

19. Начин појања. Начин појања позајмљен је из грчких мелодија (хармонија). Стари Грци имађаху три главне мелодије: средња се зваше: диатонична, виша енхармонична а нижа пак хроматична. Називе те добиле су речене мелодије од разног удешавања струна на лири. Ако је лира давала прост и нараван глас, то се таква мелодија звала диатонична; ако су жице пол тона јаче и више напете биле или за пол тона ниже што је један обојени знак (хроматикон) показивао, то се у првом случају мелодија звала енхармонична (виша), а у другом хроматична (нижа). — Сваки народ удешавао је своје разне цјесме на ова три начина по својој особини и укусу. Ти начини називали су се хармоније (мелодије) и то по имену народа или племена: н. пр. дорека, јонска мелодија и т. д. Цјесме које су на енхармоничну мелодију удешене биле, биљежиле су се са словом и пер (више) н. пр. ипердорски и т. сл. а оне које су на хроматичну мелодију биљежене су са словом и по (ниже) н. пр. иподорски; на

посљетку на диатоничну мелодију удешене цјесме нису се ничим биљежиле, но су се просто диатоничнима звале. Св. Јован Домаскин усвојио је те мелодије и за употребу у православној цркви, назвао их је гласовима и свео је те гласове цигло на 8 мелодија: на дореску, јонеску, фригијеску и лидијеску са њиховим нижим тоновима: иподорским, ипојонским, ипофригијским и иполидијеским — у свему дакле на 8 гласова. Богослужење сваке поједине седмице има свој глас, тако, да се након 8 седмица изнова исти глас повраћа.

20. Паримеји — паримеје — (пословице-сурецице). Тако се називају извјесни дијелови из св. писма старог зајета, који се на свеноћном кд'книју читају. Садржај њихов односи се на предмет дотичног догађаја, који се светкује.

21. Полијелеј (поли е = мног, еле ес = милост). Назвање ово потиче одтуда, што се у псалму 134. који се о полијелеју поји, често понављају ријечи: „**ако блггъ, ако во в'ккъ милостгъ егѡ**“. Други доводе ово назвање од грчких ријечи поли е = много, и елеон = уље, јер се о свеноћном кд'книју у вријеме читања катисама сва велика кандила и свијеће утрну а само по неке мале оставе гореће, а по том се пре но што се почне полијелеј појати, сва кандила и веће свијеће изнова заживу.

22. Похвалнима цјесмама називају се псалми 148. 149. и иза њих слиједеће стихире на концу свеноћнога кд'книја, пошто ти псалми почињу са прословљањем и хвалењем Бога а и у опште за предмет им служи прословљање Бога.

23. Прокимен означава у право предложени стих (прокиме = предложити), који се на празник или на извјестан дан односи, а обично се пред читањем апостола, еванђеља или паримеја чита или поји.

24. Просфора (принос) је квасни хљеб, који се на литурђији употребљује. Име своје води још из времена старих Хришћана, који су обичавали донашати хљеб и вино у цркву на богослужење (приноси). — Просфора се састоји из два дијела, чиме се показује сјединење божанствене и човечанске природе у Христу. Горе се налази печат с ријечма: **IC XC** што значи: „Исус Христос побјеђује“. **NI KA**

25. Свјетилен. Тако се зове цјесма, која се у обичне дане послје девете цјесме канона поји; а своје име добила је отуда, што садржај њен

није ништа друго до молба за духовну свјетлост. Наступајућа у то доба зора и огранак сунца сјећају на неопходност исте свјетлости.

26. Свјетилничне молитве чита свештеник пред царским дверима на почетку вечерња, а зове се тако зато, што садржај њихов већим дијелом сачињавају прозбе за ниспослање духовне свјетлости, а и зато, што се она свијећа, с којом ђакон приликом кадења цркве на почетку вечерња пред свештеником иде, по старом обичају пред царске двери поставља, да би се спрам свјетлости њене исте свјетилничне молитве читати могле.

27. Синаксар (синаго = снјети) је прича, која казује, што се о извјесном свечаном догађају или о животу кога светитеља зна.

28. Стих. Именом овим називају се у православној цркви само кратке изреке, које су узете из Давидових псалама.

29. Стихире су црквене пјесме, које се на вечерњу послје псалама 140 и 141. поју. Њих су црквени оци саставили у част и славу Бога, матере Божије или којега светитеља у ту сврху, да се њима развијетле дјела, која се славе, не би ли се тиме постагла жудња на подржавање тим дјелима и подвизима оних светитеља, који се у стихирима прослављају. Пошто се пред-о-те пјесме међу једни те исти стихови из псалама Давидових, то се те пјесме и називају стихире.

30. Стихире са одређеним стиховима за извјесне дане јесу по садржају то исто што и сти-

хире у опште с том разликом, да те стихире за сваки извјесни дан или празник своје сопствене одређене стихове пред собом имају.

31. Трисвето (трисвјатое-трисагион). Тако се именују молитве Пресветој Тројици: „Свѣтѣи Боже, свѣтѣи крѣпкѣи, свѣтѣи безсмертѣи, помилѣи насъ . . . Слава Отцѣ и Сыну и свѣтѣому Духу и т. д. Пресвѣтаѣи Троице и т. д. Господи помилѣи (трипут). — Отче нашъ“ и т. д. закључак: „ѣкѣ твоѣ естѣ царство, и сила и слава, Отца и Сына и свѣтаго Духа“. Ове се молитве увијек једна за другом читају и њима се дакле изјављује тајна Пресвете Тројице.

32. Тропар има различито значење. Једни доводе ту ријеч од тропос = начин, начин живота, слика живота, јер тропар садржи у себи слику живота једнога светитеља или опис буди којега празника; други доводе од тропос = трофеј = побједно знамење, јер је тропар пјесма, која побједу светитеља или свечаност празника тумачи; а трећи опет доводе од ријечи тропос = промјена, преинака-у преносном смислу, јер се у тропару светитељ често звијезди, граници каквог величанственог дрвета, зраци и т. д. уподобљава.

33. Похвални тропари зову се тако зато, што пред сваким појединим тропаром стоје ријечи: „Благословенъ еси Господи“.

Посрбио: у Чепину 1889.

Лазар Богдановић
Свешт. парох. админист.

Проповијед на Успеније Пресвете Богородице.

Во има Отца, и Сына, и свѣтаго Духа, Яминъ.

Благочестиви Христијани.

Благодат светог и животворећег Духа сабрала нас је данас овамо у ово свето жилиште, у овај освешћени дом цара небеснога, да усрдним молитвама, дивним, узвишеним, духовитим и умилним црквеним пјеснама, а чистим срцем и душом нашом свечано и торжаствено прославимо данашњи велики празник, кад Пречиста и Пресвета Богородица восходит са земље на небо; празник, кад се Она растаје са овим гријешним — цуним туге и жалости-свијетом, а сели у свијет, који се свијетом вјечне славе и свијетлости назива; — да прославимо-велим-празник пре-

славног и пречудног Успенија или самрти Богородичине, којој у част — а Богу у славу блаженопочивши предци ваши подигосе, намијенише и посветише величанствени и великољепни овај храм.

Доста и доста сте пута, Православни Христијани, отворили врата светог храма овог, прешли праг његов и ушли у њ; доста и доста пута зауставио вам се поглед побожних очију ваших на овој светој икони*) али нисте можда,

*) У граду Осијеку у тамошњој ерској цркви налази се с лијеве стране уз предикаоницу велика икона св. Успенија Богородичиног.

сви разумјели или нисте разабрали, шта све она представља шта све она значи! Па кад би Вам ја и рекао, да она представља чудесно Успеније Пресвете Богородице, ви би у љубопитству своје пошли и даље пак ме питали шта је то Успеније и како се то чудесно Успеније Богородичино догодило!? Да не би у незнању . . . у недоумијењу остали, Богољубазни Христијани, изабра ме данас милост Божја, да вам на ваша питања одговорим и узрок данашњег празновања по слабачким својим силама разјасним!

* * *

3 Кад је Господ наш Исус Христос на крету висећи у најљућим мукама издисао, милостиво је Он тада препоручио своју милу мајку бризи и старању свога љубљенога ученика св. Јована Богослова; па кад Христос докоча сва дјела спасења нашег и кад се на гори Јелеонској са ученицима својима опрости и вазнесе на небо; остаде Пречиста Богородица у Јерусалиму и поживи још доста година у кући св. Јована Богослова, сина Зеведеова, радујући се у нежној и побожној души својој тим, што је у старе своје дане доживила, да се света и еванђелска наука Сина њеног, и црква коју је Он засновао, мало по мало по цијелом свијету распростире, а грубо и глупо језичество пред свијетлим зрацима науке Христове корак по корак уступа и ишчезава. Утјешена тако успјехом науке и вјере Христове, била је она ипак као свака њежна мајка пуна туге за јединцем својим, те је непрестано чезнула за небом, гђе би се са слатким сином својим сјединила. Па зато је и узилазила често на гору Јелеонску, гђе је у усрдној молитви и плачу часе проводила желећи да ју Бог са овога свијета пресели! И кад се она једнога дана на истој гори Јелеонској овако Богу молила, изненада предстане јој Арханђел Гаврило и јави јој да је свевишњи Бог призрео на смиреност њену и молитву јој услышао, те ће се кроз три дана преставити и са сином својим на небо се састати. А за знак да смрт њоме овладати не ће, него да ће за кратко вријеме устати и васкрнути, даде јој једну финикову гранчицу из раја, која ће се имати носити пред одром о погребу њеном. Усхићена овом радосном вијешћу, поче се одмах за смрт спремати; но прије одласка свога са овога свијета зажели у Бога, да још једном види све апостоле, који

вршећи своју свету задаћу проповиједања еванђелске науке бијаху по цијелом свијету расијани, . . . зажели, да јединац њен дође и прими душу њену у своје руке.

Кад је Пречиста Богородица све што смртну треба спремила и наредила, у трећи дан по ријечима св. Арханђела Гаврила зачу се нека тутњава као тутњава грома и много облака окружи дом Зеведеов. То бијаху апостоли, које је Бог из најудаљенијих крајева свијета на облацима скупио у Јерусалим, да буду свједоци чудесног и блаженог Успенија Богородичиног. Сазнавши апостоли за узрок чудног свог састанка почеше тужити због растанка с њоме, но она их утјеша ријечима, да она полази у бољи живот, гђе ће се с Богом сјединити, и гђе ће се за њих као и за све вијерне молити. По том се на приуровљеном одру положи Пресвета Богородица, а исход њене блажене душе умилно опојаваху сакупљени апостоли. У тај мах се необичном свјетлошћу засја соба, јер с неба сиђе цар славе Христос са мноштвом сила небесних и прими у наручје пресвету душу њену, да ју узнесе у вјечна насиље. Св. апостоли цјеливаше посљедњим цјелованијем пречисто тијело њено; а болни и немоћни, који се тада ту дешаху, те се одра или пречистог тијела њеног дотакоше, исцјелише се.

Наступи час те се крене и величанствени спровод Божје матере. Св. Јован Богослов носио је пред одром рајску грану финикову, а остали апостоли понесоме пречисто тијело мјесту погребена појући са искупљеним вијернима псаломске пјесне. И Анђели невидимо пратећи спровод појаху, а силан народ из града сљегао се бјеше да види славу Божје матере.

Пакосни и злобни свештеници јеврејски противни толикој слави и чести, која се чини при сарани матере Божије, наумише да оружјем растрше спровод и побију апостоле, но Бог не даде; јер спровод бјеше заклоњен облаком као неком стијеном. Но да би се још већма прославила Богородица, вољом Божјом подиже се облак, који је спровод штитио, мало изнад земље; а један од свештеника јеврејских именован Атоније похита к одру Богородичином у намјери да с носила превали пречисто тијело. Но у који мах је својим нечистим рукама дрзнуо дотаћи се одра, у тај мах му анђеоски Господњи невидимо одсијече руке и прилијепише се уз

удар. Чудом овим изненађен и престрављен покаје се за своје грјешно дјело и јавно призна Христа за правог сина Божијег. На то апостол Петар призвавши име Богородичино исцјели га, ушљед чега и тај Атоније а и многи други примише вјеру Христову.

По завјету Богородичином саранише апостоли пречисто тијело нено поред њених праведних родитеља у Гетсиманији. Код гроба њенога остадоше апостоли три дана непрестано појући псаломске пјесне. По особитој вољи Божијој тек трећег дана стигне апостол Тома на погреб Богородичин и не мало се растужи кад увиди да се није удостојио ни видјети ни цјеливати пречисто тијело Богородичино! Остали апостоли тугом и жалашћу његовом ганути сагласе се, да отворе гроб те да му тијело бар покажу; но на велико своје чудо не нађу у гробу тијела Богородичина, но само њене погребне хаљине. Са страхом цјеливаше хаљине њене а усрдно се помолише Богу, да им открије, шта се је догодило с пречистим тијелом њеним. Бог услиша молитву њихову, и кад су апостоли послѣје обједа по обичају подизали хљеб у славу пресвете Тројице, зачују анђелеко пјеније и угледаше на облацима Пречисту Богородицу у неизмјерној слави окружену мноштвом анђела небеснијех, која им рече: радујте се, јер сам свама на вијеки! а они се поклонилише и рекоше: Пресвета Богородице, смилуј се на нас! И тако се увјерише апостоли, а с њима и црква, да је Господ Исусе Христос силом свога божанства васкресао своју матер и узнео ју на небо. Гроб Богородичин као и гроб Христа Спаситеља налази се још и данас празан у граду Јерусалиму, које посеђују сваке године хиљадама поклоника.

* * *

Ето, чусте ли сад, Богољубазни Христијани, чусте ли, какав је чудесан био конач земног живота Пресвете Дјеве, коју је Бог одабрао да буде оруђем највећег чуда — ваплоћења Сина Божијег!?

Чули сте и знате, да је пречиста Богородица и у младости и у старости својој беспријерно, свето, праведно и богоугодно живила, да се драговољно одазвала и покорила вољи божијој: да буде посједница спасења нашег! Чули сте, како на чудан начин прелази она из овога свијета у онај вјечни и каквом је славом овјенчана у оном вјечном царству Божјем! Својим примјером показала нам је, да нас као њежна Мајка љуби и да је рада, да нас све као добру дјецу своју загрли у царству Божјем! Она хоће, да кончина и нашег живота буде света и непорочна, па да и наше душе предусретну анђели и узнесу их у лоно Аврамово!

Па зато, Богољубезни Христијани, живимо и ми као и Пресвета Богородица: свето, богоугодно и праведно, па нам не ће бити узана и трновита она стаза, којом ћемо у онај бољи свијет поћи.

Чувајмо и поштујмо наше лијепо свето православље, нашу св. вјеру, наше лијепе и црквене и народне обичаје, за које прадједови наши потоцима невине крвце своје пролише! Чувајмо то још једино алам-камење наше, које нам у аманет оставише честити и врсни стари наши да се с њим поносимо! Чувајмо их, јер нас послѣје толико претрпљених мука и патња једино православље наше, једино црква наша из праха подиже и учини нас, да смо и опет данас славни и да нам се за поносно име српско зна! Чувајмо — велим — свето православље, свету вјеру нашу, па ће и они нас сачувати!

Пресвету Богородицу пак сви с реда призивајмо у свакој нужди и невољи, а не заборавимо је ни у срећи нашој, пак ћемо у њој у сваком случају наћи обилате заштите и помоћи!

А сад се обраћам Теби о Пресвета Богородице! и дубоко се клањајућ преславном Успенију Твоме кличем Ти: помози нам, заступи и избави нас Твојим ходатајством од сваке биједи и невоље, Амин.

Саставио у Чепину, а говорио у Осијеку, у цркви св. Успенија 1889. год.

Лазар Богдановић,

Парохије Чепинске Администратор.

Са збора при освјештењу манастира Крупе у протопрезвитерату Бањалучком.

12-ог Августа ове год. огласи звоно са бијела звоника српске-православне цркве долазак Њ. В. г. Митрополита Николајевића, а испред

цркве осу се поворка кола и кочија, што по свештенство и грађани Бањалучке изађоше свом госту у сретање и причек, онако како Србин

зна и умије. До мало је била зграда српске црквене општине дупком пуна свијета, јер је г. Митрополит одео у општинској кући, и што но реку ни душом дахнуо није од пута и умора а већ га окружи кита грађанства, да му пољуби десницу и упитају се за јуначко здравље. Ама то доста не би, имао је г. Митрополит посла и два дана, док је обишао своје вриједне Бањалучане и с њима се боље видио и разговорио, гдје им је одмах у неђељу одслужио архијерејску службу и помолио се Богу с побожним народом да се чинило е ће анђели у цркви пропојати од милоте и красоте! Та ни чудо није, јер Србин у молитви и вјери, тражи спаса од увијек, па зар онда да му нада не јача кад на молитву искупи се и мало и велико, и мушко и женско, од најстаријег првосвјештеника до младог ђачета, да им се гласови претопе у један глас: „Спаси Спасе насъ!“

Све, све, али да је било стати па гледати, кад се у понеђељак 14. Августа, крену Митрополит, свештенство и Србадија из Бањалучке пут Кола за манастир Крупу, па да се види весеља и пјесме, соколи, мислиш, кренули се свијетом, још они стари из доба Немањића, што но се некад купили на збор од давнина, крај божијег храма а задужбине свете Немањића Симеуна. Ако се и прича, да се некад на св. Илију, као дан храма и славе црквене по 50 волова и на стотине овнова клало зарад свијета у манастиру Крупи, опет збор и народ и сад се силан слегао био, би ономе празна кеса била, ко би се подуватио да све наије и напије из своје сиромаштине, до ли ако неима каког старог благослова и берићета, па да неглеђуш трене кесом и проспе гроше и дукате. — Крцао је свијет од ране зоре до мркла мрака у очи Госпојине, а и на Госпојину, ко је оближњи или одањи, а поранити хтио и могао.

Г. Митрополит Ђорђе стигао је у Кола на по пута од манастира у 3¹/₂ сахата по подне са својом пратњом, гдје га дочекаше пјешци и коњаници од општине крунске и из села Кола а поздрави га у име свега народа поп Станко Враћешевећ, кратко а језгровито, одваљује Србин сваку ријеч од србинског срца, мелем му свака рани нашој, да је многи мораде сузом да опере.

— Старе су то наше ране порушени олтари, раскућена кућишта, изнемогли старци, осирочела чељад па мој Србин једва када да зацјева танко

гласовито, а да пјесму сузом не зачини. Прости боже и бијела цркви није суза на те ни због тебе, но иде нам глед у давнине старе кад крај тебе збор зборише Неманићи, Југовићи, Краљевићи, Обилићи, па нас њина мисао привлачи себи а јава нам упире претом на дивоту природе, али на порушене успоменике српске славе и величине. Ти се, храмe дижеш свијетао и виђен из даљине на догледу, ох, али око тебе из старих двора гуштијери се извлаче и кезе на наш пир. . . Така нам је ваљда судба клета, да нас на сваком кораку боље опомиње клетци усуд и на црне дане и на наше ране ојађене, јер судба наша пука је чаша, али ками срећи да је ми не морамо да испијамо.

Пренела нас све лијепа мисао и српско одушевљење из Кола у Крупу и стигосмо тако около 6 сахата пред цркву, да нас је ко бројао на стотине би набрао а поздрави нас са славолука: „добро нам дошли“, из прангија ватра и пуцњава — небо се пролама мислиш — а ситно звоно у зраку губи аваз, анђели му глас на престоље Богу носе.

Пред црквеним вратима дочека г. Митрополита свештенство и многобројни народ. Митрополит обиђе најприје цркву и разгледа старине око цркве, гдје сваког врло занимала једна велика плоча са грбом и то по врху укусо крет у двоје прекрштен, као што је то обично код браће наше Руса, а испод крета је полумјесец и звијезда. Неколико корачаја крај плоче је једна стара гробница, ама одмах уз зидове старог олтара; јер садањи олтар није назидан на темељу старог него је подоста унесен унутра. Нагађају онди људи да то није морала бити гробница, него можда какав потајни улаз или излаз, или ваљда скровиште, гдје су калуђери скупоцјеније и старије ствари чували. Шта је од тог у истини тешко је рећи, тек толико је сад на сигурно да је у њој нађено много костију и то доста добро сачуваних и један старински жут чирак. Не знам зашто, али тај је чирак на неколико дана пред освјештање цркве однесен и то како је пошт. пристав гроф Румурскирх рекао да се преда музеју у Сарајево, што морамо држати да ће тако и бити и ако ни тако не би требало да буде, пошто је то старина манастирска па могло би се чувати и у манастиру, који је прикладнији за светију ствар но музеј, јер чирак је тај можда кад на олтару свијетлио.

WWW.UNILIB.RS

Још је осим тога занимало сваког да види и зидине од кула и дворова, што су одмах на догледу из црквене авлије над Врбасом све уз бријег једна над другом, те пошаљу браћа да се и тамо по један барјак на сваку зидину побије нег се и ледени кам у српско одијело обуче, бар након 500 год., кад су се свијетла српска господа китила златом и сребром.

Сутоп паде а ладни вјетар из брда опомену свијет да је вријеме, да се потражи мало и почивала и топле ватрице.

Г. Митрополит је био гост Хаџи Сабитаге Ђулишилића, нашег брата Мухамедова закона, који се лијепо понаштво да свог високог госта дочека што боље, а ејвала му на том и од нас. Друга Србадија није стана тражила но се просу по пространу пољу, попали као голубови, све јунак до јунака, брат до брата, као једна фамилија. Милина је било погледати кад се распалише ватре а поставише совре да осмочи што је коме Бог и свети празник подарио. Добро је било што је ћардак бегов мало подаље од цркве био, те г. Митрополит могао преданути и мало оспавати, а ко се крај цркве нађе, томе није било до спавања, јер кад Србин мало заложити а подобро повуче заори се пјесма и поведе коло до зоре, не би заспао, ко ни неђељу није спавао, код онаког збора и весеља. Па још да чујеш српскога гуслара, како му струне јасно гуде а грло га служи мушки и јуначки, чује му се „Боже мили“ по свему народу! По читаве четнице народа мого си тако наћи, крај једног гуслара, али највиђенију и најкићенију одмах према црквеној авлији до велике совре, гдје бијашу пали и засејали гости из све Крајине, а из сваког виђенијег мјеста: Бањалуке, Приједора Градишка, Нови, Прњавор, Варцар, и т. д. послали су ту прве своје грађане и свештенике; па се стари знанци и пријатељи састали да по коју прозборе а борме и попију, та таки састанци су ријетки. Било је ту и лијепих разговора и пјесама, јер прикупила се младеж из пјевачког друштва бањалучког, да и она допринесе што весељу, па ређају пјесме најзмјенце са гусларом, да га ваљда у свој Босни неима но је Лазичић млади.

Вече је било спрва лијепо, а вечерњу у цркви обавио је честити прота Пећанац из Варцар Вакуфа са многобројним свештенством.

На уранку, у јутро рано, божији дарак,

сићушна кишица просу се, нијел' Бог дао да сапере оно рђе, што нас једе и у раду смета. Можда и јест одбила свијета оближњег, али ко на збору би слабо ајаше, јер весла Србадија по старом све и даље док не зазвонише звона и не запуцаше прангије, те се народ слегну у цркву и црквену авлију.

Свечану јутрењу молитву служио је прота Пећанац и Чулић из Варцарвакуфа са присутним свештенством. По свршетку јутрење допрати свештенство г. Митрополита у 10 сахата, пошто дочекаше свештеници други Њег. Високопреосвештенство дође у цркву и наста облачење, а за пјевницом запоја српски учитељ из Бањалуке велико „Цар небесни“. Кад се Митрополит обуче обављено буде водосвећење и свечана литија са обнашањем око цркве св. мошти, освећење цркве и најглавни чин освећење престолне плоче и мазање цркве св. миром, а затим отпоче света служба божија. Уз г. Митрополита служили су службу проте: бањалучки Вид Ковачевић и варцарски: Пећанац и Чулић са многобројним свештенством и протођаконом Бошковић. На служби је пјевало српско пјевачко друштво бањалучко, које је корпоративно било дошло. По великом входу држао је г. Митрополит бесједу пуну поуке а врло сходну приликама. У цвијету покварености и неваљства онијех, који су позвани да народу предњаче рекао је г. Митрополит пропала је српска слава и величина а по предању и манастир Крупа подлегао дивљем бијесу, недужан, али с туђег дуга, с неваљства, неслоге, обијести и непоштења можда не самог народа колко госпде и властеле српске, којој није ни до чега било, него сваком до својих саможивих цијели. Дуго је требало времена док је јадна раја одужила дуг а свети Храм опет пропоја у славу божију. Ако хоћемо да се учимо памети у историји тог догађаја пуно је поуке, на коју је лијепо упозорио народ, да би се од истих гријеха даље клонио, него у поштовању свачијих заслуга уживао а у хришћанском и родољубивом свом раду утјеху и у добру и злу налазио, поштујући један другог и љубећи као брат брата, што и црква и земаљски закони траже, којима треба да смо благодарни и послушни. На пуно мјеста није могао г. Митрополит све јасно ни изговорити, јер му је суза застањала и прекидала ријеч у устима, кад је спомињао јаде и невоље, које је наша црква и

народ морао да пропати, док је опет засијао крст православни на торњу ој Неманића задужбине, манастира Крупе.

Одмах по служби божијој, која је до 1 сах. по подне трајала, посједало се за трпезу. Киша је много покварила те ручак није испао онако, како је приређено било, и сви отмјени гости нису за једно посједали. И опет је за то лијепа кита искупила се била око Митрополита. Грађанства је било из свију мјеста у Крајини а власт је заступао котар. престојник за села г. Табери и комесар г. Наглић. Прву здравицу напио је г. Митрополит Цару и краљу и његовим властима а г. предстојник Табери српско-православном народу у Босни и Херцеговини, и његовом првосвјештенику госп. Митрополиту Николајевићу. И прота Вид је наздравио испред народа Митрополиту а г. Лазар Трифковић је на здравицу проте Вида гостима, одздравио са захвалом г. проти Виду на његовом заузимању и пожртвовању око свете богомоље ове, јер је он ту много допринео, да је храм и тако брзо и лијепо сазидан. Здравница је било и више, док не дође ора да се иде дома.

Приход црквени је био приличан може се рећи управо одличан, јер је пало тог дана на Госпојину око 1200 фор. Међу даровима цркви, као дар долазе на првом мјесту два сребрена чи-

рака г. Димитрије Јефтановића из Сарајева, које у име његово предсејдник српске општине из Бањалуке у очи Госпојине уручио храму те су на дан посвећења олтару на часној трпези служили. Овом великом дароватељу општинство је Крупе преко бањалучке општине изјавило своју највећу благодарност, да би га свемилостиви Творац још дуго поживио као родољубивог Србина и дароватеља народу и цркви. Општинство се Крупе поноси још и својим милим гостима, као што су П. Дрљача, народни добротвор из Новог и наклоности свију општина крајишких, који су на Велику Госпојину послали цијеле своје одборе и прве своје грађане да нашу свечаност увеличају а нашу радост удвоструче, те им свима хвала колико на дару толико на љубави и наклоности према задужбини Немањића и нашег мјеста.

И ако су се многи гости још 15. августа т. ј. лицем на Госпојину почели разилазити свијета је опет било доста до под мрклу ноћ, а г. Митрополит је и ту ноћ преноћио код Хаџи Сабитаге Ђулишилића и тек 16. августа ујутру у 7 сахата праћен свештенством и народом а уз заук звона и пуцање прангија кренуо се натраг у Бањулуку, одакле ће на освјештање цркве у Кукуље, куда се 19. августа ујутро у 7 сахата кренуо.

Вук . . . . .

Свечаност освећења нове кукуљске цркве у протопрезвитерату бос. Градишком.

Овој цркви, која је од тврдог материјала на лијепом и равном мјесту, у сред парохије кукуљске на двије дине земљишта, кога је поклонио трговац г. Дако Брајић из Б. Градишке, са благословом и дозволом Његова Високопреосвештенства Господина АЕ. и Митрополита Дабро-босанског Николајевића, — положен је темељни камен 26. Августа 1887., те је сретно за двије године заузимањем и вредношћом свештеника Којића тако брзо подигнута, и сад је најљепша црква не само у овом котару но и у околини тешко јој је равне видити. Зграда црквена рађена је по плану, дуга је 19, широка 10, висока 6 метара, а торањ јој с крстом износи 18 метара, прозори су до 3 метра високи. Колико спољашност, толико и унутрашњост овога св. дома божијег лијепо изгледа, имајући свој лијепо

удешен иконостас са 17 велики икона. Љепоти овога доста је допринео тамошњи трговац г. П. Буковица, који је тако даровит, да се разумије у многим рађама и пословима, као: зидарском, типљерском, резарском, ковачком ит.д., па и саму мртву животињу зна испунити. Као такав велим много је помогао да се простор у цркви лијепо распореди и украси. На торњу је направио имитиван сат тако, да би свако реко, да је то прави црквени сат и много је још у ред довео, зато нека му је овом приликом изречена лијепа хвала и признање. У цркви постоји лијеп кор, владичански сто, и све је на своме мјесту, још само није стигло друго много веће звоно као ни све иконе које су рађене код књижаре Луке Јоцића у Н. Саду, али и то у ова неколико дана биће на своме мјесту.

Зграда црквена вриједи 8000 фор. но потрошено је на њу досад само 3185 ф. јер је много работе давао и труда уложио народ те парохије и то сам собом не кулећи ни прилога са стране, па се плод њихова труда ето и види у тој светињи, која ће вјечито служити на дику и понос ваљаним парохијанима и њиховом вреном и заслужном свештенику. Црква ова обдарена је у прошлој години од високе земаљске владе одјелом, дарцима, сасудима, чирацима, кандилима, књигама и лијепим полијелејом, па јој сад ни с те стране ништа не фали.

Свечаност освећења ове цркве на дан 20. Августа т. г. разглашена је свима свештеницима као и главним црквеним општинама у Босни, за то нас тројица свештеника: прото Давидовић Којић и Хадић у петак 18. Августа кренемо одавде пут Бањелуке да допратимо Његово Високопреосвештенство Господина АЕ. Митрополита у Кукуље. Из Бањелуке тачно у 7 сати у јутру крене се Његово Високопреосвештенство у пратњи преч. госп. проте Ковачевића, протођакона Бошковића, свештеника Новаковића и Иванковића и нас тројица из овога протопрезвитерата, те дошав до Илиће у Лакташима, ту се господин митрополит заустави и оде да у близини ту на земљи госп. Лазара М. Поповића из Бањелуке прегледа неку зидину, коју је котарска област дала одкопати. За мјесто то мисли се, да је ту негда морала црква бити и по свој прилици и рекао би, да је то, али се то још тврдити не може, јер од источне стране откопате су степенице, које су водиле у унутрашност те би могао мислити, да је то била некад црква, али, због ти степеница, можда није православна, но о том се сад још ништа поузданог не зна, јер података никакви нема при руци. Могао би то бити да је ту неки властелински двор био. — То прегледав, послје 20 минути кренемо се пут Маглајана, ће су имали дочекати господина митрополита сви свештеници градишког пратопапијата са више кола. Стигав тамо није било много свијета, јер је свако рачунао, да ће Његово Високопреосвештенство тек послје подне стигнути, а и свештеници, којима је одређено, да се на том мјесту у 9 сати изјутра нађу одоцнили су и немарност показали баш онда, кад би требало бити и похитити, јер поглавица цркве наше долази нам. Тачност је свагда лијепа и нужна, те се опомињу свештеници, да се у оваки при-

ликама не извлаче, јер висока лица имаду програм свога путовања, па на вријеме стижу, куд одреде ићи.

У Маглајанима причекао је и поздравио са добродошлицом господина митрополита управитељ котара бос. Градишког судца Лихмаер и свештеник Суботић.

Ту одморив се једно $\frac{1}{2}$ сата, пође Његово Високопреосвештенство пут Кукуља, и тада тек уз пут стану стизивати свештеници и народ с колима. На међи парохије кукуљске у селу Косијереву огласиле су двије прањгије долазак господина митрополита, и кад се та свечана поворка примакла близу нове цркве на једно 10 минута, почело је на кули црквеној звонити и топови грувати. Тачно у 11 $\frac{1}{2}$ сати стигне Његово Високопреосвештенство пред саму цркву, ће је подигнут красан славолук, а на овом у папијеру разни боја израђен грб српски и круна, око које стоји написано у полукруг и равно „живио митрополит Ђорђе Николајевић“! а доље на великој офарбаној табли испод тога „добро дошао Архипастору у стадо своје“. Изнад свега тога вијали су се барјаци у народној и царској боји као и на звонику, а прањгије су све једнако пуцале.

Пред црквом обучена тројица свештеника поднијели су Високопреосвешћеном господину крет и евангелије, да их цјелива, а по том је прото Давидовић држао поздравни говор и по свршетку тога уз појање храмског тропара унишло је Његово Високопреосвештенство у цркву и олтар, ће је разгледало све црквене утвари и остало, те полазећи из цркве похвали сакупљени народ на труду им за тако красну цркву и оде под подигнуту сједницу, ће је био објед са Његовом пратњом. Послије ручка у 3 сата по подне одвезло се Његово Високопреосвештенство у стан — нову кућу — свештеника Којића 5 минути далеко од цркве, а у том је и народ почео врвити са стране на свечаност.

Вечерњу са бденијем обавио је пречасни прото Ковачевић у 5 сати у вече. Пред саму вечерњу стигли су многи гости из Бањелуке и Градишке и, кад је ова свршена свирало је неколико лијепи комада „I. босанско тамбурашко друштво“ градишко, и митрополит је рекао здравицу односећу се на сутрашњу свечаност, те послје служења са црном кафом, отишао је праћен од свештенства у стан на преноћиште. То све било је у суботу 19. Августа.

Сутра дан у недељу 20. Августа и у само позорје сунчано огласиле су свечаност прангије и звоно црквено Свечану јутрењу молитву са „полијелеом“ служио је преч. прото Ковачевић а пјевачи особито учитељ српске вјероисповједне школе Градишке Костић и богослов Рађевић пјевали су врло лијепо. По свршетку јутрење слегао се многи народ цркви, а у 8¹/₂ сати отишли су свештеници, који су одређени да служе, узети благослов од Њег. Високопресвештенства, и док су се ови у свечана одијела обукли и док је проскомидисано, већ се спремао свечани час доласка митрополитовог, као и час чина освећења. У 9¹/₄ сата допратише свештеници Високопресвештеног господина митрополита уз пуцњаву прањгија и звонење до славолука, а одатле пред цркву ће га опет дочекаше обучени свештеници, те ушав у цркву и помолив се Богу наста облачење уз пјевање „Цар небесни“, а одма затијем водоосвећење, свечана литија са обошењем св. мошти око цркве и свечано освећење црквено. Око цркве облазило је свештенство, барјаци, ђаци са чирацима и рипидама, а мноштво народа око све цркве стајало је радосно пратећи тај многоме невиђени обход, гурајући се да боље види свога сиједог Архипастира, који представљаше лик светитељски. Кад се и то свршило ушло се у цркву и настао најглавнији чин освећења престољне плоче и мазање цркве св. миром, па кад је и с тијем било готово, отпочета је свечана служба божија својим редом. Црква је била дубоком пуна народа тако, да ко се на ком мјесту затекао, није могао даље ни макнути нити је с поља могао ко продријети кроз свијет. Св. службу са митрополитом и протођаконом служио је прото бањалучки и градишки са још 5 свештеника из овога и бањалучког протопопијата. Иза великог входа и приноса св. дарова говорио је Њег. Високопресвештенство красну бесједу и поуку народу, а особито свештенству и начин како и којим путем оно да иде, па да оправда свој високи позив. Говор тај пажљиво је праћен од свију нас, те кад је госп. иитрополит рекао завршетак, народ га је поздравио са „живио“! Иза достојна, протођакон је говорио долгоденствије за цара и владику, што је све пропраћено са громогласним „многаја љета“; и кад се св. служба у 1 сат по подне завршила госп. митрополит не уморно је још дуго остао на ногама шкропећи св. водицом народ, који је

приступао да жељно часни крст и св. архипастир ску десницу цјелива.

Послије тога настао је обје, који је за 150 особа приређен био под лијепо уређеним ладшиком. Прву здравицу рекао је Високопресвештени за цара, судца Лихмајер Митрополиту, свештеник Гакловић судцу као управитељу котара, г. митрополит свештенству, свештеник Поповић пароху и парохијанима, а прото Давидовић захвалну госп. митрополиту на његовом труду и доласку, чим је изволио усећити ту цркву и парохују, која не памти, да је игда владику видила у својој средини. Десно до митрополита сједио је савјетник и члан наше В. П. Козисторије госп. Стеван Прокопић, лијево судца грађански и казнени, пријекно од митрополита госп. прото В. Ковачевић и онда по реду свештенство и гости, свирачи и остали. Сваку здравицу пропратила је пуцњава прањгија и звонење са цркве. У вријеме обједа свирало је тамбурашко друштво 8 лијепих комада са царевком. Здравнице нијесу све изречене, колико их је упрограму било.

Свршив објед, народ је на све стране пјевао, играо веселио се, што је и само Његово Високопресвештенство изашло гледати, али од народа тешко му је било ићи, јер је стотинама мушки и женски отимало се, да га види и цјелива.

На славу ову дошло је 18 свештеника и до 4000 душа.

Док је објед трајао, а и прије тога, отпочели су наши ваљани трговци градишки на три мјеста уписивање добровољних прилога, а ти су: г. г. Лука Савић са Савом Кондићем Ђорђе Ковачевић са Лазаром Кесићем и Ђуро Бабић са Ристом Јунгићем, па кад људи виђени заузели су се читав скоро дан не једући и не пијући добили су свега 1033 фор 80. н. прилога. На тој доброту и заузимању изриче им се од стране црквеног одбора велика фала са: живили! — Други толики прилог цркви ни скупити нијесу могли.

Кум црквени Мијаило Страживук из села Вилуса придарио је цркви 1 барјак у вриједности 90 фор. 1 вола, 6 оваца, готови 50 форинти, свијеће љбове и 3 акова ракије а 3 вина. Хвала му и Бог нека му за тај трошак из своје богате ризнице накнади.

У понедељак 21/8 крене се Његово Високопресвештенство у 6 сати узјутра пут Бањелуке праћен од 14 кола свештеника, народа из

парохија наши и из Бањалуке. У Клашницама наши тежади чашћени од госп. митрополита изстану а његова пратња и нас четири свештеника одпратимо га у Бањулуку, одакле по ручку одмах оде у манастир Гомионицу, а одатле као што је прогромом утврђено, путује преке Варцара, Герзова, Гламоча, Лијевна, Бугојна и Травника у резиденцију у Сарајево. Срећан ти пут архипастору до личног виђења на освећењу ребро-

вачке цркве код Бањелуке 1. Октобра о. г.! Свуда те пратили радосни одјеци твоје пастве, и много нам година послужио на славу, радост и корист те оставив тврд спомен у народу ерпекосанском, по смрти достојио се вјечне славе на небу међу светим и праведним!

Бос. Градишка 23. Августа. 1889.

С. Н. Д.
прото.

Старине.

Додатак опису манастира Гомионице и његових старина у „Д.-Б. Источнику“, у броју 2—3.

Пронашло се још неких стародревних и знаменитих ствари и те су :

Једна велика саватли тепсија, (Димирлија) која је служила као синија (софра), Ђе су калуђери ручавали и вечеравали, око великих празника, и кад би им какви велики отмјени гости долазили. Посредини ове синије налази се у наоколо као здјела у наокруг руком писана глаголицом босанском азбуком ове речи: † тепсиа манастирѣ моностира истога очисти ѣ сараевѣ на поповѣнѣ Јеромона стеванѣ и тога лѣта пресависе (престави се) а еромонахѣ саватлиа и данило богѣ дан. про. на 1774.

Имаду два велика (чирака) свјетњака од „туча - пиринча“ жута и са овим надписом, како на једном тако и на другом унаоколо стопе: сеи свѣтлик манастира гомионици вистѣ правлен ѣ венецији годѣ 1706. (1775.) гна Јер. Стеф. Банов: потрѣж: (господина јеромонаха Стефана Бановића трудом).

Имаду још два велика свјетњака од финог старинског мрамора изломљени оба и гвозђем су увезани, од кад су и ко их је придарио то се незна.

Има једно кандило, од чисте срме и на њему су ове речи: † сеи кодилѣ (кандило) приложи ана монаша ѣгомоницѣ манастирѣ 1836. †

Имаде једна стопа од малог (чирака) свјетњака, који је може бити био на часној трапези, од туча жута и стоје ове речи на истој стопи: сеи чирак — приложи —

монаша ана ѣ манастирѣ гомионицѣ. — на: 1835. од исте ове стопе т. ј. (чирака) свјетњака, неима диречића ни луле, Ђе се свијеће усађивају.

Има једна икона Богородична, и та је икона у величини као једна четврт табака писаће артије и на истој стоји, да је придарита 1835. године, иста икона окована је у наоколо чистом срмом, глава Богородична и Христове руке и два анђела а то је од чисте срме и позлаћено. Ову икону био је однио из овог истога манастира блаженопочивши свештеник Јово Чулић, из села Тријебова протопрезвитерата Варцар-Вакуфског.

А кад се блаженопочивши отац Исаија Костић (Илија Раде Прантало) рукоположио за монаха овог манастира, отишао је по свијету да купи милостињу у исти манастир. Дође отац Исаија у село Тријебово код истога свештеника Јове Чулића и преноћи; Исаија види ову икону на иконостасу, кад су се Богу молили, а кад су свршили молитву, онда запита отац Исаија истога свештеника: „оче Јово одкален ти вака лијена и красна мала иконица? а овај му одговори да ју је добио из манастира Гомионице и да је успомена Ане монахиње. — Овој Ани монахињи било је име крштено Јока а презименом звала се

Торих из села Павића, а удата по други пут за Нинка Лужију. — Па кад је куга морила, сви су јој укућани помрли били, само је она и њезина јетрва (име непознато) остали у животу, онда је иста Јока дошла овдје у манастир Гомионицу и била је неко вријеме и служила овдје у истом манастиру.

Оног времена, дошао је у манастир Гомионицу бивши митрополит Вениамин, коју је исту постригао за монакињу и којој је дао име Ана. — Пошље неколико година, кад су због турског зулума калуђери разбјегли се које куда, онда и она утече у Сарајево, и тамо је остала код истог митрополита Вениамина, и била је у Сарајеву до 10 година скоро, за тим она се опет у манастир Гомионицу поврати. — По писаним стварима види се да је много ствари у манастир донијела и ту је до конца живота истрајала, радећи у корист манастира и одбијајући саковјаке навале и насртаје. — По смрти упокана је у гробље близу истог манастира.

Имаду једне павте велике округле, на лијевој павти изнутра по средини павте стоји овај надпис: *сен мнѣ пасѣ раке маре 1703. (1677.) мелеитине снае.*

Друге пак патве од fine срме ишаране и на истима фино гравиране плоче, а неима никаква на њима натписа нити година.

Имаде једна мала сребрена плосната бочица за свето миро, на којој имаду ова слова: на првој страни Г. М. а на другој I. Є: М: Е.

Имаде и једна волфија (звезда) од финог израђена дрвета а сребром окована. Ову бочицу и волфију добијо је блажено почивши отац Проигуман Партенија Давидовић од блажено почившег митрополита Игњатије, који је у Бањојлуци умро, кога је пред смрт исповједио.

Имаде један сребром окован крст који је на прсима био блаженопочившег Весариона, а кад је блажено почивши Игуман Дионисије Вучковић упокан у гроб блаженопочившег Весариона, онда је овај крст из земље извађен, коме је већ дрво отруло и немогу се знати слике на крсту а сребро чисто као да је сад претапано. Имаде пет комада бакрени здјела (тањира-санова саватли) са по два или више слова; што ће означивати имена приложеника, међу истима имаде и латински слова.

Имаду два старинска петрахиља, а то су: један кадифели (од црне кадифе) а други од зелене жуте свиле, а на сваком има неколико речи. На кадифели петрахиљу стоје ова слова: *приложі перо хаџі хрѣстичѣ њ манастирѣ гоміеницѣ за свою дѣшѣ; година се незна, а дароватељ би ће чувени родољуб из Сарајева; а на другом пак петрахиљу стоји: 1833: марта: 2: прилог за дѣшѣ поконни полесина да се споминѣ оли споменѣ њ манастирѣ гоміоница њ свети таина: — а које био тај Полексија и како се звао то се не зна.*

У овом манастиру налази се и старих књига а то су прво: један псалтир од године 1766. и то на велико коло.

Друго, Србуља — канон пресвјатија Богородици, уз часни пост, у којој се налази на страни 165 овај надпис: *писа вожо ђавиѣѣ саландарѣ (спомен) њ манастирѣ рманѣ њ покровѣ припрати исцетине и села кителѣѣ; на првој страни задњег листа не писаног чита се: 1746. (1795.) висетѣ (биет) брана (буна) на тѣвници (на дубици) брана (буна) не висѣ ни ѣдѣта (неби ни границе) готина (година) меѣѣ царем и ѣсаромѣ ѣдѣтата (границе) и нема ни рата ни мира и висѣѣ писано а не би ѣдѣта (границе). По овом зна се, да је био рат на Дубици између Аустрије и Турске.*

Број 1648.

СТАТИСТИЧКИ

српско православне Архидијезе

Протопрезвитерат		Црква	Манастира	Села	Парохија	Кућа	Душа
1	Сарајевски	5	—	162	9	2539	24358
2	Височки	3	—	122	4	1044	8628
3	Рогатички	2	—	193	6	1217	10847
4	Вишеградски	5	—	140	7	1349	9527
5	Бањалучки	13	1	111	21	4383	40060
6	Градишки	6	—	55	14	3450	21776
7	Тешански	6	—	68	10	2052	19581
8	Прњаворски	8	—	65	12	2513	20855
9	Приједорски	11	—	46	12	2629	19802
10	Кључки	7	—	35	9	1614	13937
11	Крупски	17	—	48	12	3024	24936
12	Сански Мост	10	—	59	10	2222	16645
13	Травнички	4	—	125	6	947	11777
14	Љевански	5	—	51	6	1512	10752
15	Гламочки	3	—	71	5	1065	8955
16	Бугојнски	4	—	115	6	1104	12811
17	Маглајски	1	1	57	11	2253	17451
18	Герзовачки	4	—	61	6	1475	12560
19	Бихаќки	6	—	38	4	1509	11534
20	Дервентски	9	—	71	10	2444	16688
21	Дубички	19	1	74	16	4288	28931
22	Петровачко Уначки	9	1	52	14	2958	19364
23	Варцарски	6	—	109	10	1653	18563
24	Власенички	3	1	145	9	1982	15927
25	Сребрнички	11	—	86	13	1334	14795
Свега		177	5	2159	242	52560	431060
АЕ. М. српска православна Конзисторија сарајевска							
Надзиратељ Јерусалимских добара у Босни Архимандрит Венијамин и почастни							
Богословски српски православни завод у Рељеву							
Вјероучитељи (Катихете) у сарајевским школама							
Војени капелан за Босну и Херцеговину							
Централна казниона у Зеници							

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПРЕГЛЕД

Дабро-босанске у 1888 години.

Рођено		Умрло		Вјенчано парова	Свештенство							
мушких	женских	мушких	женских		Ђакона	Прото Ђакона	Свештен.	Прота	Јеромо- наха	Синђела	Игумана	Архиман.
564	464	393	391	163	—	—	9	3	—	—	—	—
169	192	107	112	58	—	—	2	—	—	—	2	—
249	216	127	193	35	—	—	4	1	—	—	—	—
189	183	95	87	72	—	—	7	1	—	—	—	—
794	799	511	483	376	—	—	19	2	1	—	—	—
529	569	328	251	209	—	—	9	1	—	—	—	—
384	336	244	243	161	—	—	9	1	—	—	—	—
444	447	240	245	169	—	—	13	—	—	—	—	1
519	442	213	263	158	—	—	12	1	—	—	—	—
301	271	149	160	70	—	—	7	1	—	—	—	—
677	603	182	312	182	—	—	12	1	—	—	—	—
368	334	155	172	103	—	—	8	1	—	—	—	—
265	251	175	189	78	—	—	6	—	—	—	—	—
259	230	104	84	85	—	—	5	1	—	—	—	—
216	208	97	102	77	—	—	4	1	—	—	—	—
286	240	239	269	106	—	—	6	—	—	—	—	—
318	332	212	241	130	—	—	10	—	—	—	1	—
243	241	183	172	115	—	—	6	1	—	—	—	—
292	298	160	139	84	—	—	6	—	—	—	—	—
362	350	200	199	148	—	—	7	2	—	1	—	—
739	571	305	273	172	—	—	12	2	—	—	1	1
543	481	147	195	161	—	—	12	2	—	—	—	—
434	415	348	321	114	—	—	6	2	—	—	—	—
336	320	393	421	99	—	—	7	1	—	1	—	—
256	233	244	287	122	—	—	11	1	—	—	—	—
9736	9026	5551	5804	3247	—	—	209	26	1	2	4	2
. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	1	1	2	—	—	—	1
члан конзисторије	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	—	—	—	—	—	—	1
. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	—	2	1	—	—	—	—
. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	—	2	—	—	—	—	—
. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	—	—	—	1	—	—	—
. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	. . . . .	—	—	1	—	—	—	—	—
Укупно					—	1	215	29	2	2	4	4

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Р а з н о.

Освећење црвеног звона. У кључу извршено је 23. Јуна о. г. Том чину присуствовао је приличан број српско-православног народа. Звон је набављено прилозима, које су међу собом сакупили православни житељи тога мјеста и околних села а по жртвовањем и трудом Хаџи Теодора Козомаре. Само звон — осим справа око њега — тежи 288 кгр. С једне стране исписан је по њем ћирилицом овај натпис: „Звон за српско православу цркву, храм Вознесенија Господњег у граду Кључу“, а са супротне стране икљевена је слика Вознесенија Господњег и његовијех Апостола, који Га у страхопоштовању прате погледима на небо. Приликом овом је свештеник и поклоник св. Христовог гроба при обављању тог чина изговорио поучну бесједу сакупљеном народу, у којој је разложио: шта значи звон за нашу православу цркву.

— Протопрезвитер Стеван Давидовић у присуству четворице свештеника, више грађана из Бос. Градишке и прилична броја побожног народа из околних села осветљао је црквено звон у машићком гробљу, гдје се налази мала капелица. Звон је тешко 225 кгр. а стављено је у лијец, од тврдог материјала озидан и оловом покривен торањ. Заузимањем свештеника покојног Јове Миладиновића од неко доба доста је урађено и допринесено, да се и тамошњи српско-православни народ има гђе окупљати на молитву.

Том приликом сакупљено је до 100 фор. прилога од побожног народа, који се уз звонење звона, пуцњаву прангија, а уз српске народне игре и пјесне до мркле ноћи на окупу задржао.

Свештеник добротвор. Прока Миладиновић, парох у Боботи, положио је 2. авг. о. г. код котарског суда у Вуковару тестаменат свој, у ком завјештава „Матици српској“ 10.000 фор. на два стипендијска мјеста: за једног медицинара и једног гимназисту, који морају бити свјесни Срби православне вјере. Новац је већ и уложен у вуковарску штедионицу. Поштовани добротвор оставио је ту закладу у спомен своме јединцу Сину Миливоју, који је ове године у цвијету младости своје преминуо. Да Бог поживи врлога родољуба и добротвора српског, преч. г. проту Миладиновића, а пок. Миливоју нека да рајско насеље!

Завјештај пјевачком друштву. Бивши Митрополит Теодосије Мраовић основао је задужбину од 18.000 динара у државним лутријским обвезницама у корист Црквеног пјевачког друштва „Станковић“ у Београду. Задужбином рукује српско министарство просвјете.

Освећење црква. Његово Високопреосвештенство АЕ. и Митрополит Дабро-босански г. Борђије Николајевић, приликом двомјесечне овогодишње каноничке визитације у Епархији, осветљао је новоподигнуте цркве и то:

15. Августа у Крупи, бањалучком протопрезвитерату;

20. Августа у Кукуљама градишком протопрезвитерату;

8. Септембра у Власеници, власеничком протопрезвитерату;

17. Септембра у Српској Мравици, Прњаворском протопрезвитерату;

24. Септембра у Доњем Вакуфу, бугојском протопрезвитерату;

1. Октобра у Ребровцу, бањалучком протопрезвитерату.

Са свештеничког скупа. На скупу свештеничком, који је држат 20. августа о. г. у Нишу уз остале омање послове, скуп је:

1. Претресао спремљени нацрт правила свештеничког удружења“ и са знатним измјенама примио;

2. Израђен је пројект за оснивање фонда удовца и сирочади свештеничких;

3. Поднешен је предлог да се награда свештеничка сведе у систематичку плату и упућен је глав. одбору да га проучи;

4. Да се казна „епитимије“ замјени са новчаном казни;

5. Да надлежна власт објасни досадањи закон о уређењу свештеничког стања и о пореским главама, јер се неједнако тумачи;

6. Да се одабране бесједе свештеничке које се говоре преко године, штампају о трошку „Црквеног фонда“;

7. Да се у будуће све оно што се има узакоњавати за цркву и свештенство, као и закон о црквеним властима који је сада израђен од нарочите комисије пошаље свештеничком удружењу на увиђај и расматрање;

8. Да се умоли надлежна власт да учитељи помажу свештенике усрдно и боље при богослужењу и да се не постављају учитељке при школама, гдје има црква а нарочито гдје је један свештеник, коме је у цркви потребна помоћ учитељска, и

9. Да се поради на надлежном мјесту, да се свештенству издаје уредно бир — та једина извјесна и главна наплата свештеничка.

За овим је изабрат „Главни одбор“, који ће управљати удружењем, у коју су ушли: г. г. Архипандрит Сава, протојереј: Алекса Илић и Димитрије Н. Алексић, свештеници: Живко Бранковић, Марко Петровић, Аћим Илић, Аврам Миловановић, Данило Анђелковић, Велислав Милојевић и Таса Урошевић протођакон.

У редакциони одбор који ће водити старање о друштвеном органу изабрани су: Архипандрит Фирмилијан, прота Живојин Јовичић, Никола Трифуновић, Светозар Цветковић свештеници и Никола Божић протођакон.